

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen toimintakäsikirja

Sisällysluettelo

JOHDANTO	3
YHTEISTOIMINTA-ALUEEN TOIMINNAN TARKOITUS.....	4
MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUJEN KRITTEERIT JA TOIMINTAMALLIT YHTEISTOIMINTA-ALUEELLA	5
MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUJEN ORGANISAATIO.....	7
4.1 MIKKELIN PALVELUTUOTANTOYKSIKKÖ	7
4.2 KANGASNIEMEN PALVELUTUOTANTOYKSIKKÖ	7
4.3 MÄNTYHARJUN PALVELUTUOTANTOYKSIKKÖ	8
4.4 PERTUNMAAN PALVELUTUOTANTOYKSIKKÖ	8
4.5 ETELÄ-SAVON SAIRAANHOITOPIIRI.....	8
<i>Nuorisopsykiatria</i>	9
<i>Lastenpsykiatria</i>	9
MIKKELIN SEUDUN LASTEN- JA NUORTEN MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUT	10
5.1 MIKKELIN PALVELUTUOTANTOYKSIKKÖ	11
5.2 KANGASNIEMEN PALVELUTUOTANTOYKSIKKÖ	11
5.3 MÄNTYHARJUN PALVELUTUOTANTOYKSIKKÖ	13
5.4 PERTUNMAAN PALVELUTUOTANTOYKSIKKÖ	15
MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUT	16
6.1 MIELENTERVEYSPALVELUT	16
6.1.1 <i>Avopalvelut</i>	16
6.1.2 <i>Päivä- ja työtoiminta</i>	20
6.1.3 <i>Asumispalvelut</i>	22
6.2 PÄIHDEPALVELUT	25
6.2.1 <i>Avopalvelut</i>	25
6.2.2 <i>Katkaisuhoito</i>	27
6.2.3 <i>Kuntoutus</i>	28
6.2.4 <i>Opioidiriippuvaisten korvaushoito</i>	31
6.2.5 <i>Päivä- ja työtoiminta</i>	32
6.2.6 <i>Asumispalvelut</i>	33
6.3 SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAINEN TYÖTOIMINTA	35
YHTEISTOIMINTA-ALUEEN MAKSUKÄYTÄNTÖ.....	37
LIITE 1. MIKKELIN SEUDUN MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUJEN YHTEYSTIEDOT	40

JOHDANTO

Mielenterveys- ja päihdepalveluilla tarkoitetaan mielenterveystyön, päihdehuollon ja aikuissosiaalityön palveluita tai osaa näistä palveluista.

Mikkelin seudun kunnat (Mikkeli, Hirvensalmi, Ristiina, Suomenniemi, Kangasniemi, Mäntyharju ja Pertunmaa) muodostivat 1.1.2012 lukien sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueen, Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen. Kaikkien kuntien sosiaali- ja perusterveydenhuollon palveluiden järjestämisvastuu siirtyi seudulliselle sosiaali- ja terveyslautakunnalle, lukuun ottamatta työterveyshuoltoa ja varhaiskasvatusta. Seudullinen järjestäjälautakunta tilaa päättämässään laajuudessa palvelutuotannon palvelutuotantoyksiköiltä. Puumala liittyi yhteistoiminta-alueeseen 1.1.2013. Ristiina ja Suomenniemi liittyivät Mikkeliin 1.1.2013.

Palvelutuotannon toteuttavat tilausten mukaisina Mikkelin, Kangasniemen, Mäntyharjun ja Pertunmaan palvelutuotantoyksiköt Mikkelin palvelutuotantoyksikkö tuottaa palvelut ensisijaisesti Hirvensalmen, Mikkelin, Ristiinan, Suomenniemen ja Puumalan kuntien asukkaille. Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö tuottaa palvelut ensisijaisesti Kangasniemen, Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö ensisijaisesti Mäntyharjun ja Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö ensisijaisesti Pertunmaan kunnan asukkaille.

Valinnanvapaudesta on mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta päätetty seuraavaa:

Mielenterveys- ja päihdepalvelut:

asiointi pääasiassa oman oleskelu-/kotikunnan lähipalvelupisteessä.

Aikuissosiaalityö:

asiointi ohjataan oman kotikunnan lähipalvelupisteeseen, asiointi aikavarauksella

Sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta arvioidaan yksilöllisesti kotikunnassa

Toimintaa kehitetään tulevaisuudessa siihen suuntaan, että palvelutaso ja käsittelyajat ovat yhteneväiset. Yhteistoiminnan tavoitteena on kuntalaisten tasa-arvoinen kohtelu. Tavoitteena on keskitetty työnjako yhteisesti sovittujen tiettyjen palveluiden osalta. Näin turvataan asioiden oikeudenmukainen ja mahdollisimman ripeä käsittely yhteistoiminta-alueella.

Yhteistoiminta-alueella on laadittu yhtenevät etuuskien ja palveluiden myöntämisen kriteerit sekä maksut ja taksat 1.1.2012 alkaen.

Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimessa pyritään siihen, että henkilö saa tarpeenmukaisen hoidon tai etuuden oikea-aikaisesti. Palveluiden piiriin pääsyyn on määritelty palvelukohtaiset

kriteerit. Pääperiaatteena on turvata hyvin toimivat ja yhtenevät peruspalvelut kaikille asuinkunnasta riippumatta ja erikoistasoisia palveluja vain niitä aidosti tarvitseville yhteneväisin kriteerein koko yhteistoiminta-alueella.

Tämän käsikirjan on koontanut Mikkelin seudun mielenterveys- ja päihdepalvelujen työryhmän jäsenet yhteistyössä eri asiantuntijoiden kanssa.

Työryhmä:

Asta Hoteila, päihdehoitaja, Mäntyharjun kunta

Jenni Joki, psykiatrinen sairaanhoitaja, Mäntyharjun kunta

Marjaana Ylönen, psykiatrinen sairaanhoitaja, Kangasniemen kunta

Riitta Leminen, apulaisylilääkäri, mielenterveysvastaanotto, Mikkelin kaupunki

Taina Pylkkänen, päihdetyönohjaaja, Mikkelin kaupunki

Anri Tanninen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen johtaja, Mikkelin kaupunki

Päivi Tuokko, mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitaja, Pertunmaan kunta

Sirpa Laamanen, ylihoitaja, Etelä-Savon sairaanhoitopiiri, psykiatrian tulosalue

Jukka Loponen, vs osastonhoitaja, Etelä-Savon sairaanhoitopiiri, psykiatrian tulosalue

Mikkelin mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta käsikirjan laatimiseen osallistui koko mielenterveys- ja päihdepalvelujen työryhmä.

Toimintakäsikirjaa päivitetään ja arvioidaan säännöllisesti osana vuosittaista toiminnansuunnittelua ja arviointia. Päivittämisestä vastaa Asta Hoteila yhteistyössä mielenterveys- ja päihdepalvelujen työryhmän kanssa.

YHTEISTOIMINTA-ALUEEN TOIMINNAN TARKOITUS

Tavoitteena on yhtenäistää, ohjeistaa ja sopia yhteisiä kriteereitä palvelujen antamiseen ja niiden saamiseen. Samalla palvelumaksut ja etuisuuksien määrät ja kriteerit on pyritty saamaan mahdollisimman samanlaisiksi.

Seutukunnallinen yhteinen ohjeistus on tarkoitettu niin palvelun hakijalle ja hänen läheiselleen kuin kuntien työntekijöille ja palveluiden tuottajille.

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUJEN KRITTEERIT JA TOIMINTAMALLIT YHTEISTOIMINTA-ALUEELLA

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tehtävänä on tuottaa riittävät, tarkoituksenmukaiset ja oikea-aikaiset mielenterveys- ja päihdepalvelut alueen väestölle asiakaslähtöisesti.

1. Mielenterveys- ja päihdepalvelut

- Sosiaalityö- ja ohjaus
- sosiaalityö ja sosiaaliohjaus
- päihdepalvelut
- mielenterveyspalvelut
- toimeentulotuki (omien asiakkaiden osalta, Mikkelin PTY)
- sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta (Mikkelin PTY)

Mielenterveys- ja päihdepalveluita ohjaavat seuraavat säädökset, ohjelmat ja suositukset:

Yleisesti

- Mielenterveyslaki
- Päihdehuoltolaki
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista
- Terveystuololaki
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista
- Laki terveydenhuollon ja sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelmat

- Sosiaalihuollon valvonnan periaatteet
- Toimeentulotuen määrääjät
- Mielenterveys- ja päihdehuolto
- Vammaisten asumispalvelut
- Kotiin annettavat palvelut
- Kiireettömään hoitoon pääsy

Laatusuosituksia (STM ja Suomen Kuntaliitto)

- Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerit
- Mielenterveyspalveluiden laatusuositus
- Päihdepalveluiden laatusuositus
- Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluiden laatusuositus

Kansalliset ohjelmat

- Alkoholiohjelma
- Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma
- Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma
- Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste)

Muita

- hyvät käytännöt/Innokylä
- kuntainfot, menettelytapaohjeet STM

Arviointi

- Aikuissosiaalityön vaikuttavuuden arviointi-työkalu THL
- Ehkäisevän työn arviointi THL
- Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA) THL, ennakoarviointi
Toimintakykymittarit ja niiden käytön suositukset, www.toimia.fi; päihdeongelmaiset, mielenterveysongelmaiset

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa lähdetään asiakkaan tarpeesta. Palveluita ja etuisuuksia myönnetään pääsääntöisesti tarveharkinnan mukaan. Tarveharkinta tehdään moniammatillisissa tiimeissä tai perustuen asiakkaan itse toimittamiin hakemuksen liitteenä oleviin selvityksiin, lausuntoihin ja todistuksiin eri sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilta. Tarvittaessa konsultoidaan myös muita ammattilaisia.

Poikkeuksen muodostavat subjektiiviset oikeudet ja perustoimeentulotuki. Näiden myöntämisessä ei tarveharkintaa voida käyttää.

Avopalvelut ovat aina ensisijaisia. Avopalveluita ja kotiin vietäviä palveluita kehitetään edelleen tarvetta vastaavaksi.

Asiakas itse tai jos hän jostain syystä on itse kykenemätön hänen edunvalvojansa tai läheinen hakee palveluita hakemuksella. Palvelutarve arvioidaan moniammatillisesti ja asiakkaalle tehdään hoito/palvelu/asiakassuunnitelma. Hakemus käsitellään ja hakemukseen tarvittaessa tehdään viranhaltijapäätös. Viranhaltijapäätökseen voi hakea muutosta. Palveluita myönnetään samoin kriteerein yhteneväisesti koko yhteistoiminta-alueella.

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUJEN ORGANISAATIO

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa kuntien järjestämisen tavat ovat vaihtelevia muun muassa kuntakoosta ja etäisyyksistä johtuen. Paljon käytetään ostopalveluita esim. asumispalveluita tarjoavilta yrityksiltä. Osassa kuntia omaa vastaavaa palvelua ei ole lainkaan tarjolla. Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimessa pyritään yhdenmukaiseen tapaan, mutta kuntien ja alueiden erilaisuus huomioidaan ja ns. hyvät käytännöt palveluiden tuottamisessa säilytetään tulevaisuudessaakin. Kaikissa palveluissa huomioidaan asiakasnäkökulma ja lähipalvelut on tärkeää turvata jatkossakin.

4.1 Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Mikkelin mielenterveys- ja päihdepalvelut yhdistyivät yhdeksi kokonaisuudeksi 1.1.2014 alkaen.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut sijaitsevat terveystoimissa omana tulosityksikköryhmään. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tulosityksikköryhmässä ovat mielenterveys- ja päihdepalvelujen avopalvelut (avohoito, sosiaalityö, sosiaaliohjaus), päivätoiminta, päihdeasiakkaiden laitoshoido sekä päihdeasiakkaiden tavallinen palveluasuminen ja tukiasuminen. Vuoden 2015 alusta alkaen mielenterveysasiakkaiden eritasoiset asumispalvelut, päihdeasiakkaiden tehostettu palveluasuminen, mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden kotikuntoutus sekä sosiaalihuollollinen työtoiminta sijoittuivat osaksi vammais- ja vanhustenpalveluja. Eri toimijoiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä yli hallintorajojen.

Mikkelin kaupungin mielenterveys- ja päihdepalveluissa työskentelee henkilöstöä hyvin erilaisilla ammattinimikkeillä (lääkäri, sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä, psykologi, sosiaaliohjaaja, lähihoitaja, ohjaaja).

4.2 Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Kangasniemellä sosiaali- ja terveystoimien palvelut ovat yhdistetty perusturvapalveluiksi. Mielenterveys- ja päihdeasioissa neuvoja, tukea tai hoitoa tarvitseva voi ottaa yhteyttä oman kunnan

terveyskeskusvastaanottoihin, työterveyshuoltoon, terveyskeskuspsykologisiin, mielenterveys-toimistoon tai sosiaalitoimeen. Kokonaisuutena mielenterveys- ja päihdepalvelut toteutetaan laaja-alaisena, verkostoituneena yhteistyönä eri toimijoiden kesken.

4.3 Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Mäntyharjun sosiaali- ja terveysterveystoimet ovat yhdistetty perusturvapalveluiksi. Mäntyharjun mielenterveys- ja päihdepalveluissa toimii MiPä-tiimi (päihdehoitaja, psykiatriset hoitajat, päiväkeskuksen ohjaaja) yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

4.4 Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Pertunmaalla sosiaali- ja terveysterveystoimet ovat yhdistetty perusturvapalveluiksi. Mielenterveys- ja päihdeasioissa neuvoja, tukea tai hoitoa tarvitseva voi ottaa yhteyttä oman kunnan terveyskeskusvastaanottoihin, työterveyshuoltoon, terveyskeskuspsykologisiin, mielenterveystoimistoon tai sosiaalitoimeen. Mielenterveys- ja päihdevastaanotolla työskentelee mielenterveys- ja päihdesairaanhoitaja yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

4.5 Etelä-Savon sairaanhoitopiiri

Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä tarjoaa psykiatrista erikoissairaanhoitoa alueen väestölle. Psykiatrian poliklinikalla annetaan psykiatrista avohoitoa aikuisille Etelä-Savon sairaanhoitopiirin alueella. Poliklinikalla tehdään diagnostisia arvioita sekä arvioidaan työ- ja toimintakykyä, joiden perusteella potilas voidaan ohjata psykoterapiaan tai hoitosuhteeseen. Lisäksi annetaan perusterveydenhuoltoon konsultaatioita ja työnohjausta.

Mikkelin keskussairaalassa toimii akuuttityöryhmä, joka antaa yllä mainitut palvelut päivystyksellistä tai kiireellistä apua tarvitseville potilaille. Yleissairaalapsykiatrian poliklinikka on Mikkelin keskussairaalan sisäinen konsultaatiopoliklinikka. Psykiatrian poliklinikan osana toimii psykiatrian päiväsasto, jolla hoidetaan pitkittyneitä, vaikeita ja toistuvia depressiota sairastavia potilaita.

Moision sairaalassa toimii lisäksi psykogeriatrian poliklinikka ja psykoosipoliklinikka. Psykogeriatrian poliklinikka hoitaa osan sairaalahoitoon ohjatuista vanhuspsykiatrian potilaista sekä toimii jatkohoitopaikkana sairaalahoidon jälkeen. Psykoosipoliklinikan keskeinen potilasryhmä

ovat uudet ja nuoret psykoosipotilaat, joille tehdään tutkimusvaiheessa laaja-alaiset kartoitukset ja laaditaan hoito- ja kuntoutussuunnitelma. Hoito suunnataan pääosin akuutti- ja kriisivaiheeseen. Toiminnallisen kuntoutuksen yksikkö tarjoaa psykiatrista sairaanhoitoa tukevia kuntoutus- ja terapiapalveluja

Aikuispsykiatrian vuodeosastot sijaitsevat Moision sairaalassa. Psykiatriseen sairaalahoitoon potilaat tulevat suurimmaksi osaksi yhteispäivystyksen kautta. Hoitoon tullessaan potilaat tarvitsevat lääkärin lähetteen. Psykoosipotilaat ovat suurin sairaalahoitoa tarvitseva potilasryhmä. Sairaalahoitoa tarvitaan myös vakavan masennuksen ja muiden psyykkisten kriisien vuoksi. Hoito sisältää hoidon tarpeen arvioinnin, toteuttamisen ja jatkohoidon sekä kuntoutuksen suunnittelun.

Nuorisopsykiatria

Nuorisopsykiatrian poliklinikka tarjoaa erikoissairaanhoidon avohoidon palveluja 13-17-vuotiaille nuorille ja heidän perheilleen vaikeissa nuoruusiän psyykkisissä ongelmissa ja toimii yhteistyössä muiden nuorten kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Palvelu sisältää hoidon tarpeen arvioinnin, nuorisopsykiatriset tutkimukset sekä hoitosuhde- ja terapiapalveluja, konsultaatiota ja työnohjausta.

Nuorisopsykiatrian osastolla tutkitaan ja hoidetaan nuoria kriisiytyneiden ja vaikeiden mielen-terveysongelmien vuoksi. Osastohoidon aikana peruskouluikäiset nuoret opiskelevat sairaalakoulussa, joka toimii kiinteässä yhteistyössä nuoriso-osaston kanssa. Nuorten hoitajakson pituudet vaihtelevat nuorten tarpeiden mukaan ja toteutuvat yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaisesti. Osastolta käsin toimii Välkkäri työryhmä (ns. välimaaston työryhmä), josta tarjotaan apua ja tukea akuutissa psyykkisessä kriisissä oleville nuorille ennaltaehkäisemään sairaalahoitoa ja kartoittamaan laajasti avohoidon eri vaihtoehtoja tai antamaan apua nuoren kriisin selvittämisessä. Välimaaston työryhmä toimii arkisin virka-aikana.

Lastenpsykiatria

Lastenpsykiatrian poliklinikka tarjoaa palveluja Etelä-Savon sairaanhoitopiirin alueella 0-12-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen. Lastenpsykiatrian poliklinikalle tullaan lääkärin lähetteellä. Lastenpsykiatrian hoito sisältää mm. yksilö-, perhe- ja verkostotapaamisia sekä myös kotikäyntejä tai päiväosastojakson tarpeen mukaan. Käynnit ovat maksuttomia.

Pikkulapsipsykiatria (0-3vuotiaille) on vauvan ja taaperoikäisen lapsen kokonaiskehityksen arviointia sekä terapeutista hoitoa vanhemman ja lapsen kiintymyssuhteen tukemiseksi raskausaikana, vauva- ja pikkulapsivaiheessa. – Neuropsykiatrinen työryhmä antaa neuropsykiatrista konsultaatiota, koulutusta ja ohjausta kouluikäisistä työkäisiin asiakkaisiin. Hoitovastuu säilyy lähettävällä taholla.

Lastenpsykiatrian päivöosasto tarjoaa lastenpsykiatrista tutkimusta ja hoitoa kuudelle 6-12-vuotiaalle lapselle. Päivöosastolle tullaan lääkärin läheteellä. Jakson tavoitteet sovitaan yksilöllisesti lapsen ja perheen kanssa. Hoitjakson aikana lapset käyvät koulua sairaalaopetuksen yksikössä, joka on päivöosaston vieressä. Päivöosastojakso voi toteutua myös kotisairaalana.

MIKKELIN SEUDUN LASTEN- JA NUORTEN MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUT

Perustason työssä tehdään mielenterveyttä tukevaa ja päihteiden käyttöä ennaltaehkäisevää työtä vahvistamalla lasten, nuorten ja vanhempien voimavaroja. Varhainen riskien tunnistaminen ja varhainen tuki sekä eteenpäin ohjaaminen kuuluvat kaikkeen perustason toimintaan varhaiskasvatuksessa, neuvoloissa, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa sekä perusterveydenhuollossa.

Ennaltaehkäisevät perhepalvelut

Mikkelin seudun yhteistoiminta-alueella ennaltaehkäiseviä palveluita lapsille, nuorille ja lapsiperheille tuotetaan peruspalveluissa, kuten päivähoitossa, terveysneuvonnassa, koulussa ja perusterveydenhuollossa. Ne tukevat ensisijaisesti lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Riittävät ja hyvin toimivat peruspalvelut vähentävät korjaavien erityispalveluiden tarvetta. Kunnallisia peruspalveluita tukevat kolmannen sektorin tuottamat palvelut, kuten esimerkiksi eri järjestöjen tuottamat palvelut, joita tarjoavat esimerkiksi urheiluseurat, Mannerheimin lastensuojeluliitto, musiikkiopisto, partio, seurakunta. Ennaltaehkäiseviä perhepalveluita ovat esimerkiksi erilaiset ryhmätoiminnat, ennaltaehkäisevä perhetyö ja tukihenkilötoiminta, kylämummo- ja kylävaaritoiminta sekä lastenhoitotoiminta yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Lisäksi seudullisessa sosiaali- ja terveystoimessa tuotetaan omana toimintana ennaltaehkäiseviä palveluita, kuten esimerkiksi lapsiperheiden tilapäistä kotipalvelua ja erilaisia ryhmätoimintoja. Mäntyharjussa, Mikkelissä, Hirvensalmella ja Kangasnimellä on tarjolla lapsiperheiden tilapäistä kotipalvelua omana toimintana. Kangasnimellä ja Mikkelissä tarjotaan lapsiperheiden

tilapäistä kotipalvelua myös palvelusetelin avulla. Vuoden 2015 alusta otetaan myös Mäntyharjulla käyttöön palvelusetelit tilapäisen kotipalvelun takaamiseksi lapsiperheille

5.1 Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Nuorten mielenterveys- ja päihdetyön vastaanotto palvelee Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen Mikkelin palvelutuotantoyksikköä. Palvelut on tarkoitettu 13-19 -vuotiaille nuorille ja heidän perheilleen. Mielenterveys- ja päihdetyön vastaanotto toimii nuorten palvelu- ja ohjauskeskus Olkkarissa Maaherrankatu 12.

[Linkki sosiaali- ja perhepalveluiden toimintakäsikirjaan!](#)

5.2 Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Ehkäisevässä mielenterveys- ja päihdetyössä tavoitteena on ylläpitää terveyttä sekä ehkäistä varsinaisten ongelmien, häiriöiden ja sairauksien syntymistä. Lasten ja nuorten kanssa työskennellessä pääpaino on terveen kehityksen tukemisessa, ongelmien ehkäisyssä ja varhaisessa puuttumisessa.

Ehkäisevän työn toimintakeinoja Kangasniemellä, toimijoina useat toimijat ja tahot

- tietoa normaaliin kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen ja mielenterveyteen vaikuttavista tekijöistä ja asioista eri muodoissa, eri tahoilla ja eri keinoilla: neuvontaa, ohjausta, koulutusta ja vaikuttamista
- vanhemmuuden tukeminen
- lasten, nuorten ja perheiden tukeminen
- huolestuttavien asioiden puheeksi ottaminen (eritoten päihdeongelmien osalta, perusturvan henkilöstöä koulutettu)
- huolestuttavaan käyttäytymiseen ja kehitykseen varhain puuttuminen
- varhainen, kokonaisvaltainen, verkostoyhteistyönä toteutettava tutkiminen, hoito ja kuntoutus

Terveen kehityksen tukeminen ja ongelmien ehkäisy alkaa jo neuvolatyössä. Kouluissa on kouluaineisiin ja kouluterveydenhuoltoon liittyvää valistusta päihteistä ja mielenterveyteen vaikuttavista tekijöistä. Päihdeputki on yksi tapa havainnollistaa nuorille päihteidenkäyttöä ja sen seurauksia. Kangasniemellä koulukuraattori ja terveyskeskuspsykologi tekevät työtä kouluilla.

Nuorille on nuorisotoimen järjestämänä iltaohjelmaa Ottiksessa (nuorisotila) sekä päihteettömiä tapahtumia. Etsivä nuorisotyöntekijä pyrkii puuttumaan ongelmallisiin tilanteisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Hän selvittää nuoren kanssa tilanteita ja tekee yhteistyötä mm. ammatillisten oppilaitosten kanssa. Kangasniemellä toimii nuorten asioissa moniammatillinen, hallintokuntarajat ylittävä Nuotta -työryhmä ja lasten kuntoutusasioissa laajapohjainen lasten kuntoutustyöryhmä.

Mielenterveystoimiston lääkäri, jolla on vankka lastenpsykiatrisen työn kokemus, hoitaa aikuisväestön lisäksi myös lapsia, nuoria ja heidän perheitään tiiviissä yhteistyössä erityistyöntekijöiden, sosiaalitoimen, päivähoidon, koulutoimen, nuorisotoimen ja mielenterveystyöntekijöiden kanssa. Mielenterveystoimiston sairaanhoitajista kaksi tekee työtä myös nuorten parissa. Erityistyöntekijöiden(terveyskeskuspsykologi ja puheterapeutti) työssä pääpaino on lasten ja nuorten terveen kasvun ja kehityksen tukemisessa.

Terveyskeskuspsykologin työ

Terveyskeskuspsykologin työnkuva on laaja-alainen, mutta painottuu lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävään työhön sisältäen myös koulupsykologisen työn. Psykologin asiakastyö sisältää mm. ohjausta ja neuvontaa, psykologisia tutkimuksia ja terapiatyypistä keskusteluapua. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, luottamuksellisuuteen sekä asiakkaan ja työntekijän väliseen avoimeen yhteistyöhön, jonka tavoitteena on asiakkaiden terveen kehityksen tukeminen ja psyykkisen hyvinvoinnin edistäminen. Tarvittaessa psykologi toimii yhteistyössä muiden tahojen, kuten neuvolan, puheterapeutin, päivähoidon, koulun, sosiaalitoimen ja mielenterveystoimiston kanssa.

Psykologiin voit ottaa yhteyttä esimerkiksi silloin, kun:

- haluaa keskustella lapsen odotukseen, kehitykseen tai kasvatukseen liittyvistä asioista
- lapsen elämässä, käyttäytymisessä tai koulunkäynnissä ja oppimisessa on asioita, jotka mietityttävät ja huolestuttavat
- elämässä on kriisi, menetys tai pulmatilanne, josta selviytymiseen tarvitaan lyhytkestoisista keskusteluapua

5.3 Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Ehkäisevän työn toimintakeinoja Mäntyharjulla, toimijoina useat toimijatahot:

- tietoa normaaliin kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen ja mielenterveyteen vaikuttavista tekijöistä ja asioista eri muodoissa, eri tahoilla ja eri keinoilla (neuvontaa, ohjausta, koulutusta ja vaikuttamista)
- lasten, nuorten ja perheiden tukeminen
- vanhemmuuden tukeminen
- huolestuttavaan käyttäytymiseen ja kehitykseen varhain puuttuminen
- huolestuttavien asioiden puheeksi ottaminen (eritoten päihdeongelmien osalta, perusturvan henkilöstöä koulutettu)
- varhainen, kokonaisvaltainen, verkostoyhteistyönä tarvittaessa toteutettava tutkiminen, hoito ja kuntoutus kaikille ikäryhmille

Mäntyharjussa toimii moniammatillinen työryhmä, jonka tehtäviin kuuluu ennalta ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön suunnittelu mm vuosittaisen ehkäisevän työn viikon suunnittelu ja käytännönjärjestelyt ovat osa työryhmän toimintaa.

Neuvoloiden ja perhetyön yhteistyötä on vuoden 2014 aikana tiivistetty ja vuoden aikana on muodostettu moniammatillinen perhepalveluiden tiimi (terveydenhoitajat, perhetyöntekijät ja sosiaalityöntekijät), jonka toimintamallin kehittäminen jatkuu v 2015.

Kouluissa on kouluaineisiin ja kouluterveydenhuoltoon liittyvää valistusta päihteistä (mm. terveystieto). Nuorille on nuorisotoimen järjestämänä iltaohjelmaa Askeleella(nuorisotila), katu-partiointi perjantaisin sekä päihteettömiä tapahtumia. Askeleella on oma nuorisotyöntekijänsä, jonka puolet työajasta on suunnattu perhetyöhön. Etsivää nuorisotyötä Mäntyharjulla tekee kaksi nuorisotyöntekijää, joista toinen tekee sitä peruskoululla ja toinen nuorisotyöntekijöistä työskentelee peruskoulunsa päättäneiden parissa ja tekee yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten kanssa ja selvittää nuoren kanssa tilannetta, mikäli opiskelu jää kesken. Hän pyrkii puuttumaan asioihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Koulukuraattori ja terveyskeskuspsykologi tekevät työtä ylä- ja alakoululaisten kanssa.

Mäntyharjulla toimii lasten- ja nuorten asioissa moniammatillinen Nuutti -ryhmä. Mäntyharjulla on ostosopimus nuorten hoitopisteen kanssa, josta tarvittaessa ostetaan lasten – ja nuorten psykiatriset palvelut.

Nuorten (ja muiden pitkäaikaistyöttömien) työllistymistä edistämään on kunnassa perustettu OHKO-työryhmä alkuvuodesta 2014.

Kriisityön palvelut ostetaan kriisikeskukselta, Mikkelistä. Jatkohoito toteutetaan Mäntyharjulla.

Erityistyöntekijöiden (terveyskeskuspsykologi, toimintaterapeutti ja puheterapeutti) työssä pääpaino on lasten ja nuorten terveen kasvun ja kehityksen tukemisessa.

Terveyskeskuspsykologin työ

Terveyskeskuspsykologin työnkuva on laaja-alainen, mutta painottuu lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävään työhön sisältäen myös koulupsykologisen työn. Psykologin asiakastyö sisältää mm. ohjausta ja neuvontaa, psykologisia tutkimuksia ja terapiatyypistä keskusteluapua. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, luottamuksellisuuteen sekä asiakkaan ja työntekijän väliseen avoimeen yhteistyöhön, jonka tavoitteena on asiakkaiden terveen kehityksen tukeminen ja psyykkisen hyvinvoinnin edistäminen. Tarvittaessa psykologi toimii yhteistyössä muiden tahojen, kuten neuvolan, puheterapeutin, päivähoidon, koulun, sosiaalitoimen ja mielenterveystoimiston kanssa.

Psykologisiin voit ottaa yhteyttä esimerkiksi silloin, kun:

- haluaa keskustella lapsen odotukseen, kehitykseen tai kasvatukseen liittyvistä asioista
- lapsen elämässä, käyttäytymisessä tai koulunkäynnissä ja oppimisessa on asioita, jotka mietityttävät ja huolestuttavat
- elämässä on kriisi, menetys tai pulmatilanne, josta selviytymiseen tarvitaan lyhytkestoisia keskusteluapua

5.4 Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Ehkäisevä mielenterveys ja päihdetyö

Kunnassa toimii raittiuslain mukainen Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön moniammatillinen työryhmä ja ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö (mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitaja).

Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan osana Seudullista Alkoholiohjelman kumppanuussopimusta 2013-2020, jonka tavoitteina on vähentää lasten ja perheiden kokemia alkoholihaittoja, vähentää alkoholin riskikäytöstä aiheutuvia haittoja ja kääntää alkoholin kokonaiskulutus laskuun. Tätä seudullisesti koordinoi Mikkelin seudun ehkäisevän päihdetyön työryhmä, jonka Pertunmaan kunnan edustajana toimii kunnan ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö. Paikallisesti Alkoholiohjelman kumppanuustoimenpiteitä koordinoi ja niistä vastaa kunnan Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön moniammatillinen työryhmä

Seudullista ja kunnan omaa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa 2014- työstetään parhaillaan, kunnassa yhdyshenkilöinä ovat nuorisosihteeri ja kouluterveydenhoitaja.

Kunnassa toteutetaan Laajan hyvinvointikertomuksen 2013-2016 kehittämistavoitteita: mm. vanhemmuuden, lapsen ja nuoren terveen kehityksen tukeminen, nuorten syrjäytymisen ehkäisy, päihdetyön vahvistaminen, vanhusten kotona asumista tukevien palvelujen vahvistaminen ja kehittäminen sekä sidosryhmien kannustaminen hyvinvointitavoitteisiin.

Kunnassa toimii nuorisolain mukainen Nuorten moniammatillinen ohjaus- ja palveluverkosto 2012. Tämä koordinoi nuorten ennaltaehkäisevää toimintaa ja varhaista tukea.

Varhaisen tuen toimintana Etsivä nuorisotyö on käynnistynyt projektiluonteisesti ja sitä jatketaan huhtikuusta 2014 edelleen.

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUT

6.1 Mielenterveyspalvelut

6.1.1 Avopalvelut

Mielenterveystyöhön kuuluvat mielenterveyttä edistävä työ ja mielenterveyden häiriöiden ehkäisy sekä mielenterveyspalvelut. Mielenterveyspalveluihin sisältyvät ohjaus, neuvonta ja tarpeenmukainen psykososiaalinen tuki, kriisitilanteiden psykososiaalinen tuki ja mielenterveyden häiriöiden tutkimus, hoito ja kuntoutus.

Kansallisessa mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa (MIELI 2009) on linjattu mielenterveys- ja päihdetyön kehittämistä. Tavoitteena mielenterveys- ja päihdepalveluja tuottaessa ja kehitettäessä on järjestää helposti tavoitettavat, joustavat palvelut kuntalaisille.

Mielenterveys- ja päihdetyötä tehtäessä kunnioitetaan asiakkaiden oikeutta omiin valintoihinsa ja itsemääräämisoikeutta. Ihmiset hyväksytään sellaisena kuin he ovat. Heidät kohdataan kunnioittaen ja lämmöllä.

Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Mielenterveysvastaanotto

Mikkelin palvelutuotantoyksikössä mielenterveysasiakkaiden hoito toteutuu mielenterveysvastaanotolla tai mielenterveyskuntoutuksessa.

Mielenterveysvastaanotolta tuotetaan lisäksi Ristiinan, Suomenniemen, Haukivuoren, Hirvensalmen ja Puumalan mielenterveyspalvelut.

Hoitoon hakeudutaan akuutissa tilanteessa suoraan ilman lähetettä mielenterveysvastaanoton päivystävälle sairaanhoitajalle. Päivystyspuhelimeen voi soittaa potilas itse, omainen tai ammattihenkilö. Hoidon tarpeen arvioinnin tekee päivystävä sairaanhoitaja ja tarvittaessa sopii ensimmäisen selvittelykäynnin tai ohjaa potilaan tarpeenmukaiseen muuhun hoitoon. Hoitaja voi konsultoida tilanteesta terveyskeskuslääkärinä tai mielenterveysvastaanoton lääkäriä. Ei-kiireelliseen hoitoon ohjaututaan terveyskeskuksen kautta lähetteellä. Lähetteen voi tehdä lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilö. Kiireetön hoito alkaa sovitulla työntekijällä joko yksilökäynnillä, parikäynnillä tai hoitoneuvottelulla lähettävän tahon kanssa. Ensimmäiset käynnit

ovat hoidon tarpeen arviointia ja hoitosuunnitelman tekemistä. Tutkimuskäyntien aikana arvioidaan myös sitä, tarvitseeko potilas tutkimuksia tai hoitoa erikoissairaanhoidossa. Tarvittaessa konsultoidaan lääkäriä, psykologia, sosiaalityöntekijää tai moniammatillista työryhmää.

Sivuterveysasemilla potilaat ohjautuvat sairaanhoitajille joko suoraan ilman lähetettä tai ulkopuolisella läheteellä.

Hoito toteutuu yksilökäynneillä, tarvittaessa pari- ja perhetapaamisissa. Kotikäyntejä tehdään tilanteen mukaan ja hoidossa ovat mukana erilaiset verkostot. Hoidon aikana arvioidaan ryhmähoidon mahdollisuuksia. Hoitavana lääkärimä toimii oma terveystieteiden lääkäri, työterveyslääkäri tai tarvittaessa mielenterveysvastaanoton lääkäri. Vuosikontrollikäynnit hoitavan lääkärin vastaanotolle pyritään järjestämään noin kerran vuodessa. Tarvittaessa potilas voidaan ohjata konsultoivan psykiatrin vastaanotolle.

Mielenterveyskuntoutuksessa ensisijaisena vaihtoehtona on avohoito. Mielenterveyskuntoutus tarjoaa hoitoa, tukea ja kuntoutusta henkilöille, joiden elämänhallinta on alentunut pitkäkestoisesta psyykkisestä sairaudesta johtuen. Hoitoon tullaan läheteellä ja palvelut ovat hoitosuhteessa oleville. Hoitokäynnit ovat sovittujen aikavarausten mukaisesti toimiston aukioloajoista riippumatta.

Laitoshoitoon mielenterveyspotilaat ohjautuvat Etelä-Savon sairaanhoitopiirin Moision sairaalan osastoille. Mielenterveyskuntoutujia ohjataan lisäksi eri toimijoiden järjestämille kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseille. Kuntoutujille on tarjolla erilaisia ryhmiä sekä työ- ja päivätoimintaa. Arjen selviytymisessä auttavat ja ohjaavat mielenterveys- ja päihdepalvelujen työntekijät. Kuntoutujia ohjataan tarvittaessa Kelan kuntoutukseen terapiahoitosuhteeseen sekä Kelan tai muiden tahojen järjestämille kuntoutuskursseille

Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden **kotikuntoutus** on osa vammais- ja vanhuspalvelujen kotihoitoa. Kotikuntoutuksen asiakkaat ovat mielenterveys- ja päihdekuntoutujia, jotka tarvitsevat kuntoutuksellista tukea psyykkisestä sairaudesta ja/tai päihderiippuvuudesta toipumiseen ja sairauden kanssa elämiseen. Asiakkaat ohjautuvat kotikuntoutukseen sosiaalipalvelujen palveluohjausyksikön kautta, jossa tehdään palvelutarpeen arviointi. Kriteerit kotikuntoutukseen ovat vähintään 18 vuoden ikä, asiakkaalla on mielenterveys- tai päihdekuntoutuksen tarve, ei pelkkä perushoidon tarve, asiakas pystyy asumaan itsenäisesti kotona sekä pystyy osallistumaan kuntouttavaan toimintaan ohjattuna, asiakkaan lääkitys hoituu joko itse, ohjattuna tai apteekkijakeluna sekä asiakas pystyy sitoutumaan palvelusuunnitelman laadinnassa sovittuihin asioihin. Tarvittaessa asiakkaalla voi olla asiakkuus mielenterveys- ja päihdepalveluissa.

Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Elämäntilannekriiseistä, huolista ja akuutisti mielenterveysongelmista kärsivä henkilö voi haakeutua Kangasniemen mielenterveystoimistoon tuen piiriin ja hoitoon itse tai läheisten ja muiden toimijoiden ohjaamana. Vastaanotolle pääsee ilman lähetettä. Ajanvaraus tapahtuu puhelimitse tai tulemalla käymään.

Sairaanhoitaja tapaa uuden asiakkaan/potilaan alkuhaastattelun merkeissä. Samalla luodaan alustavaa suunnitelmaa käynneistä, tarvittavista tutkimuksista ja hoitotoimenpiteistä. Hoitaja joko jatkaa itsenäisesti asiakasta/potilasta tavaten tai vie hänen asiansa käsittelyyn ja jatko-suunnitteluun mielenterveystoimiston tiimiin. Vastaanottokäynnit jatkuvat suunnitellusti tarpeellisen ajan. Potilas tapaa tarvittaessa oman hoitajansa lisäksi lääkäriä, psykologia, sosiaaliohjaajaa, sosiaalityöntekijää yms. toimijoita. Omaisia otetaan mukaan hoitoprosessiin toiveiden ja tarpeen mukaan. Hoitosuhdekäyntien lisäksi hoitoon voidaan liittää ryhmätoimintoja (masennusryhmä, elämäntilantaryhmä tai kuntosaliryhmä).

Pitkäaikaispotilaat ohjautuvat jatkohoitoon mielenterveystoimistoon läheteellä tai hoitoneuvottelun kautta muista hoitoyksiköistä. Pitkäaikaishoito on tukea antavaa hoitoa, joka muodostuu keskusteluista oman hoitajan ja lääkärin kanssa, lääkeshoidosta, tarvittavista sosiaalitoimen- yms. tukitoimista sekä ryhmä-, työ- ja päivätoiminnoista. Potilaan lisäksi hoidon aikana tavataan tarpeen mukaan hänen omaisiaan. Hoidossa ja kuntoutuksessa peruseriaatteina ovat yksilön oikeuksien kunnioittaminen, lämminhenkisyys ja toivon ylläpitäminen. Hoito jatkuu tarvittaessa läpi elämän.

Kangasniemellä laitoshoidon ja -kuntoutukseen mielenterveyspotilaat ohjautuvat Moisio- sairaalaan. Lisäksi heitä ohjataan eri toimijoiden järjestämille kuntoutus- ja sopeutumisvalmennus- kursseille eri puolelle Suomea. Myös omalla paikkakunnalla järjestetään kuntoutuskursseja (Uutta potkua kuntoutumiseen -kurssi). Kuntoutujille on tarjolla ryhmiä (kerhoryhmä, kuntosaliryhmä, masennusryhmä, MS- ryhmä), juhlia, retkiä ja muuta viriketoimintaa sekä työ- ja päivätoimintaa. Kunnassa toimii säännöllisesti kokoontuva kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä, missä käsitellään asiakkaiden kuntoutumisasiota. Ammatillisen kuntoutuksen osalta mielenterveystoimistosta tehdään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa (kela, työeläkelaitokset, työhallinto).

Psykososiaalista tukea kriisitilanteissa järjestää kunnan oma kriisiryhmä, jossa on jäseniä perusturvan, koulun ja kirkon puolelta.

Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Mäntyharjun mielenterveystoimisto sijaitsee Mäntyharjun terveysaseman yhteydessä. Mielenterveystoimistoon hoitoon hakeudutaan joko itse hakeutumalla (ajanvaraus puhelimitse tai suoraan vastaanotolta), terveyskeskuksen muiden yksiköiden / yhteistyötahojen ohjaamana ja muualta ajanvarauksella tai lähetteellä.

Työryhmässä päätetään asiakkaalle omahoitaja. Ensimmäisellä tapaamiskerralla tehdään asiakkaan hoidontarpeen arviointi ja tilannekartoitus sekä hoitosuunnitelman laatiminen. Tarvittaessa tehdään terveyskeskuslääkärin tai psykiatrin tilannearvio tai sairaalaan ohjaus.

Hoitoon kuuluvat hoitosuhdekeskustelut ja asiakkaan omaisten mukaan ottaminen. Hoitomuotoina tukea antavat käynnit, myös perheinä sekä tarvittaessa kotikäynnit. Lisäksi järjestetään hoito- ja verkostopalavereita. Pitkäaikaishoitoon kuuluvat oleellisesti psykososiaalinen tuki, lääkehoidon seuranta, lääkkeidenjako ja injektiot.

Potilaita ohjataan Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien päiväkeskustoimintaan, sosiaalihuollolliseen työtoimintaan sekä mielenterveyskuntoutujien uintiryhmään.

Laitoshoitoon ja –kuntoutukseen mäntyharjulaiset mielenterveyspotilaat ohjautuvat Moision sairaalaan. Kuntoutujia ohjataan tarvittaessa Kelan kuntoutukseen terapiahoitosuhteeseen sekä Kelan tai muiden tahojen järjestämille kuntoutuskursseille.

Ammatillisen kuntoutuksen osalta yhteistyötä tehdään mielenterveysvastaanotolta käsin eri toimijoiden (Kela, työeläkelaitokset, työhallinto) kanssa. Kunnassa toimii myös tarvittaessa kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä, missä voidaan tarvittaessa käsitellä asiakkaan kuntoutumisasioita

Pertunmaan tuotantoyksikkö

Pertunmaalla tarjottavat mielenterveyspalvelut ovat erilaisten elämän kriisitilanteiden sekä mielenterveysongelmien tueksi ja psykiatristen sairauksien hoitoon tarjottavia avopalveluita. Hoitomuotoina ovat asiakkaan, hänen omaistensa ja verkostonsa kanssa käytävät tukikeskustelut ja hoitosuhdetapaamiset sekä tarvittaessa kotikäynnit. Hoito pitää sisällään myös lääkehoidon seurannan sekä tarvittaessa pitkäaikaispotilaiden lääkkeidenjaon ja injektiohoidon.

Tarvittaessa asiakkaita ohjataan KELAn kuntoutukseen terapiahoitosuhteeseen sekä KELAn tai muiden tahojen järjestämille kuntoutuskursseille.

Ammatillisen kuntoutuksen osalta yhteistyötä tehdään mielenterveysvastaanotolta käsin eri toimijoiden (Kela, työeläkelaitokset, työhallinto) kanssa.

Kunnassa toimii myös Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä, missä voidaan tarvittaessa käsitellä asiakkaan kuntoutusasioita.

6.1.2 Päivä- ja työtoiminta

Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Mikkelin palvelutuotantoyksikön alueella kuntouttavaa päivätoimintaa mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarjoaa Toimintakeskus Mielenmaja (Päämajankuja 1) Tellus Ristiinassa (Brahentie 10) ja vuoden 2016 alussa avautuva Toimintakeskus Veturi (Vuorikatu 23). Päivätoiminnot tukevat päihde- ja mielenterveyskuntoutujien kuntoutumista ja arjessa selviämistä järjestäen erimuotoista päivätoimintaa, ryhmiä, työtoimintaa ja palveluohjausta.

Tavoitteina päivätoiminnassa on asiakkaiden elämänlaadun parantaminen, sosiaalisen tuen ja vertaisuuden lisääminen, virikkeiden antaminen, päivärytmin ylläpitäminen ja arjen erilaisten pulmien ratkominen yhdessä toisten asiakkaiden ja ohjaajien kanssa. Jokaisella ihmisellä on tarve kuulua johonkin ryhmään, olla jonkun joukon jäsen. Yhteisöllisyyden myötä elämään löytyy merkityksellisyyden tunne, joka tuo elämään sisältöä ja elämänhalua. Asiakkailta on mahdollisuus yhteisöllisyyden ja osallisuuden myötä vaikuttaa talon toimintaan, jolloin se muodostuu heidän tarpeitaan vastaavaksi mielekkääksi tekemiseksi joka tukee kuntoutusta. Työtoiminnassa kuntoutujilla on mahdollisuus kokeilla työssä jaksamistaan eri toiminnoissa ja erilaisin sopimuksin.

Kuntoutajat voivat ottaa yhteyttä Mielenmajalle ja Tellukseen ja sopia ajan tutustumiseen. Kuntoutujalla tulee olla voimassa oleva hoitosuhde psykiatrisissa tai päihdepalveluissa ja diagnoosi. Henkilön kunto ja soveltuvuus toimintaan ratkaisevat toimintaan pääsyn. Kuntoutujan kanssa käydään yhdessä läpi miksi hän haluaa tulla toimintakeskukselle ja onko siitä hyötyä hänen kuntoutumiselleen. Kuntoutujan pitää myös pystyä sopeutumaan muiden kuntoutujien kanssa toimimiseen, sillä kävijöitä Toimintakeskuksella ja Telluksella on paljon. Joskus voidaan joutua rajoittamaan toiminta-aikaa muutamaan päivään viikossa tai tiettyihin tunteihin päivässä, jos asiakkaan kunto sitä vaatii. Toiminta on molemmissa paikoissa päihteetöntä.

Toimintakeskus Mielenmajalla on myös kädentaitojen työtilat ja siellä ammattitaitoinen ohjaaja päivittäin. Mahdollisuus on tehdä erilaisia kädentaitoja joko itselle tai myyntiin. Asiakkaille on mahdollistettu ruokailu (pieni maksu), kahvio, tietokoneiden käyttö, fysiojumppa, uimahalli, palveluohjaus arjen ongelmiin sekä erilaiset terapeuttiset ja toiminnalliset ryhmät. Hieroja, parturi ja jalkahoitaja käyvät säännöllisesti. Toimintakeskus Mielenmajalla on myös erilaisia työkokeilupaikkoja esim. kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalihuollollista työtoimintaa. Paikat ovat keittiössä, kahviossa, siistimistyössä ja kädentaitojen puolella. Telluksella on ruokailu kahtena päivänä viikossa (pieni maksu) ja muina päivinä kahvimahdollisuus. Telluksella on myös mahdollisuus saunomiseen, pyykkihuoltoon, tietokoneiden käyttöön, sekä palveluohjaukseen ja pienryhmätoimintaan. Tellus tarjoaa tilat ja syyn kokoontua yhteen. Mielenmajan tiloissa toimii iltaisin ja viikonloppuisin Virike-yhdistys, joka on mielenterveyskuntoutujien paikallisyhdistys Mikkelissä, jonka tarkoituksena on tukea kuntoutumista ja toimia edunvalvojana. Päivätoiminnan järjestäminen 9-16 kuuluu Toimintakeskukselle ja Virike vastaa ilta- ja viikonlopputoiminnasta. Kuntoutujat voivat ottaa yhteyttä Mielenmajalle ja sopia ajan tutustumiseen. Telluksen yhteydessä toimii Ristiinan mielenterveysyhdistys Risla. Risla on avoinna lauantaisin ja arkipäivinä.

Vuoden 2016 alussa avautuu päihdeasiakkaiden päivätoimintakeskus. Toimintakeskus Veturi (Vuorikatu 23) tuottaa päivätoiminnan lisäksi myös avohoidon palveluja päihdeasiakkaille.

Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Kangasniemellä toimii Kohti Valoa Ry -niminen paikallinen Mielenterveyden keskusliiton alainen potilasjärjestö ja kaksi koulutettua kokemusasiantuntijaa vertaistukihenkilöinä. Kaikille avointa päivätoimintaa mielenterveystoimiston työntekijöiden ja asiakkaiden yhdessä järjestämänä on kolme tuntia perjantaisin.

Kehitysvammahuollon ja kolmannen sektorin järjestämiä palveluja käytetään tukena hoidoissa päivä-, ryhmä- ja työtoimintaa yhteistoimintana järjestämällä. Kolmannen sektorin toimijoita, joita Kangasniemellä käytetään yhteistyökumppaneina, ovat Myrskylyhty Ry (ruokapalvelut, työllistyminen), Kangasniemen Työttömät Ry (työllistyminen), Mikkelin Settlementti Ry (ryhmät ja päivätoiminta) ja Omaiset mielenterveystyön tukena Ry (omaistoiminta).

Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Mäntyharjulla kuntouttavaa päivätoimintaa mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarjoaa päiväkeskus Olotila, joka on avoinna ma – to klo 8 – 14.00 ja perjantaisin klo 10.00-12.00 Askeleella. Olotilassa on mahdollisuus palveluohjaukseen, keskusteluun, yhdessäoloon, vertaistukeen,

ruokailuun, työtoimintaan jne. Olotilassa toimii työntekijänä päihdeohjaaja, joka toimii tiiviissä yhteistyössä muiden sosiaali- ja terveystoimen työntekijöiden kanssa. Yhteistyökumppaneina ovat myös kolmas sektori sekä muut toimija tahot. Olotilaan on vapaa pääsy kaikilla.

Mäntyharjulle on valmistumassa yksi kokemusasiantuntija v 2014 marraskuussa, jonka kanssa yhteistyökuvioita kehitetään v 2015 aikana. Myös muiden seudulla toimivien kokemusasiantuntijoiden hyödyntämistä mielenterveys- ja päihdetyössä on kehitettävä.

Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Pertunmaan palvelutuotantoyksikössä mielenterveyskuntoutujien päivätoimintaa järjestetään Toimentuvalla os. Punakiventie 1 tiistaisin, keskiviikkoisin (mielenterveysvastaanoton sairaanhoitajan ohjaama päivätoimintaryhmä) ja perjantaisin on mahdollisuus palveluohjaukseen, keskusteluun, yhdessä oloon, vertaistukeen, ruokailuun, työtoimintaan jne. Lisäksi kuntoutujilla on mahdollisuus osallistua kerran viikossa fysioterapeutin ohjaamaan kuntosaliryhmään..

Pertunmaan mielenterveysyhdistys ry. järjestää mielenterveyskuntoutujille monenlaista virkistystoimintaa, mm. retkiä ja tapahtumia yhteistyössä kunnan kanssa.

6.1.3 Asumispalvelut

Asumispalvelut kuuluvat sosiaalipalveluihin, joiden järjestämisestä kunnan on huolehdittava sosiaalihuoltolain 21 § perusteella. Asumispalveluilla tarkoitetaan palvelu- ja tukiasumisen järjestämistä, ja näitä palveluja annetaan henkilölle joka tarvitsee apua tai tukea asumisensa järjestämiseen erityisestä syystä.

Asumispalvelut luokitellaan kolmeen ryhmään riippuen asiakkaan tuen tarpeesta. Asumispalvelumuodot ovat tehostettu palveluasuminen, palveluasuminen ja tuettu asuminen. Palvelumuotoa valittaessa määräävin kriteeri on juuri avun, tuen, hoivan ja tarvittaessa valvonnan tarve.

Tehostetussa palveluasumisessa asiakas tarvitsee toimintarajoitteidensa vuoksi jatkuvaa hoivaa, huolenpitoa ja tukea ympärivuorokautisesti. Henkilökuntaa on paikalla ympäri vuorokauden. Asiakas maksaa vuokran ja tulojen mukaan lasketun asiakasmaksuosuuden. Asiakas tarvitsee apua päivittäisissä toiminnoissaan, kuten henkilökohtaisen hygienian hoitamisessa, ruo-

kailun järjestämisessä, siivouksessa ja pyykinpesussa, raha-asioiden hoitamisessa ja asiakkaalle kuuluvien etuuksien saamisessa. Ratkaisevaa on se, että muut palveluasumisen muodot ovat riittämättömiä ja tuen tarve ajoittuu myös yöaikaan.

Palveluasumisessa henkilökuntaa on paikalla vähintään seitsemän tuntia päivässä. Asiakas on vuokrasuhteessa ja maksaa saamastaan palvelusta tulojen mukaan lasketun asiakasmaksun vuokran lisäksi. Tuen tarve liittyy intensiiviseen kuntoutukseen sekä asumisen ja omatoimisuuden tiiviiseen harjoitteluun, jotta asiakkaan toimintakyky ja sosiaaliset suhteet vahvistuisivat.

Tuettu asuminen tarkoittaa itsenäisintä asumisen muotoa, jolloin asiakas asuu pääasiassa yksin tukiasunnossa. Tuetussa asumisessa asiakas tarvitsee tukea ja ohjausta päivittäisissä toiminnoissa ja kodin ulkopuolisten palveluiden käyttämisessä. Tavoitteena on kuntoutuksen myötä siirtyä itsenäiseen asumiseen paikallisten palveluiden pariin. Henkilökunta on paikalla tietyn ajan päivisin tai muutamana päivänä viikossa.

Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Mielenterveyskuntoutujan asumispalveluiden tarve arvioidaan yhteistyössä asiakkaan, omaisten, terveyspalveluiden asiantuntijoiden ja muiden asianosaisten tahojen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena on siirtyä sairaalahoidon jälkeen asteittain kevyempiin tukimuotoihin asiakkaan voinnin mukaan. Osalle asiakkaista palveluasumisesta muodostuu pitkäaikainen asumismuoto.

Asumispalveluprosessi lähtee liikkeelle yhteydenotosta sosiaalipalvelujen palveluohjausyksikköön. Sosiaalityöntekijä selvittelee asiakkaan tilannetta yhteistyössä eri yhteistyötahojen kanssa ja tarvittaessa järjestää verkostokokouksen tai hoitoneuvottelun, jossa asiakkaalle laaditaan alustava palvelutarvesuunnitelma. Asiakkaan hakemus tarvittavine selvityksineen käsitellään moniammatillisessa tiimissä. Mikäli muut avohuollon tukimuodot ovat riittämättömiä ja päädytään palveluasumisen järjestämiseen, etsii sosiaalityöntekijä asiakkaalle sopivan asumispalvelupaikan.

Asiakkaalle tehdään viranomaispäätös. Palveluntuottaja, asiakas ja sosiaalityöntekijä tekevät yhdessä kuntoutussuunnitelman viimeistään kolmen kuukauden sisällä muutosta. Kuntoutussuunnitelmat tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Sosiaalityöntekijä myös käy asumispalveluyksiköissä tapaamassa asiakkaat vähintään kerran vuodessa, tarvittaessa useamminkin. Nuorten aikuisten kohdalla päätökset ovat kerrallaan yleensä määräaikaaisia ja 3-6 kk pituisia.

Tänä aikana arvioidaan asiakkaan kuntoutumisprosessia ja palveluasumisen tarvetta jatkossa. Yhteistyö sosiaalityöntekijän, asiakkaan ja palveluntuottajan välillä on tiivistä ja tapaamisia voi olla useita.

Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut ostetaan pääasiassa yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Palveluja valvotaan säännöllisesti asiakaspalautteiden perusteella, seuraamalla omavalvontasuunnitelmia ja tekemällä yksiköihin tarkastuskäyntejä.

Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Asumispalveluiden tarvetta arvioi pääsääntöisesti moniammatillinen SAS-työryhmä. Maksusitoumuspäätökset tehdään aikuissosiaalityössä. Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut ostetaan yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Palveluja valvotaan säännöllisesti seuraamalla asiakaspalautetta, palvelujen tuottajien omavalvontasuunnitelmia ja tekemällä yksiköihin tarkastuskäyntejä.

Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Mäntyharjulla asumispalvelut mielenterveyskuntoutujille ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta, joiden toimintaa seurataan asiakaspalautetta, palveluidentuottajien omavalvontasuunnitelmien ja valvontakäyntien kautta.

Asumispalveluiden tarvetta arvioi pääsääntöisesti SAS-työryhmä, joka kokoontuu kerran viikossa. Maksusitoumuspäätökset tehdään aikuissosiaalityössä.

Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Kunnassa ei ole tuetun tai tehostetun palveluasumisen yksiköitä. Nämä palvelut ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta, joiden toimintaa seurataan asiakaspalautetta, palveluidentuottajien omavalvontasuunnitelmien ja valvontakäyntien kautta. Näihin asumispalveluihin hakeudutaan mielenterveysvastaanoton kautta.

6.2 Päihdepalvelut

Päihdehuollon järjestämistä säätelevät päihdehuoltolaki (1986/41) ja päihdehuoltoasetus (1986/653) ja monet muut lait, kuten sosiaalihuoltolaki. Päihdehuollon tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta. Kunnan on huolehdittava siitä, että päihdehuolto järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Päihdehuollon tulee olla helposti tavoitettavaa ja avohuoltopainotteista. Sitä tulee olla saatavilla vuorokauden ajasta riippumatta ja niin, että asiakkaat itse tavoittavat sen myös omatoimisesti.

6.2.1 Avopalvelut

Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Mikkelin palvelualueella päihdeavohoitopalvelut tuottaa A-klinikkasäätiö. Mikkelin A-klinikka tarjoaa erilaisia avohoidon palveluja asiakkaille, joilla on päihde- tai muita riippuvuusongelmia sekä heidän läheisilleen (päihde- ja riippuvuusongelmallisille ja heidän läheisilleen). Päihdeongelmalla tarkoitetaan alkoholi-, huume- tai lääkeongelmaa. Lisäksi hoitoa annetaan peliriippuvuuteen. Hoidossa käsitellään päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyviä ongelmia sekä järjestetään tarvittaessa tukitoimia ja jatkohoitoa. Hoitoon voi hakeutua soittamalla ajan tai hakeutumalla A-klinikalla arkiaamuisin toimivalle päivystysajalle. Lähetettä ei tarvita ja palvelut ovat seudun asukkaille maksuttomia. Hoito on luottamuksellista.

Yksilö-, pari- ja perhekeskustelujen lisäksi A-klinikalla toimii erilaisia vertaisryhmiä. Kulloinkin toimivista ryhmistä saa tietoa paitsi suoraan hoitopaikasta, niin myös A-klinikan kotisivulta osoitteesta www.a-klinikka.fi/ita (<http://toimipaikka.a-klinikka.fi/ita>). A-klinikalta saa neuvoja ja ohjausta myös puhelimitse.

A-klinikalla annetaan myös avokatkaisuhoitoa päihdekierteen katkaisemiseksi. Asiakkaan somaattinen, psyykinen ja sosiaalinen tilanne kartoitetaan sekä arvioidaan vieroitusoireiden mukainen lääkityksen tarve. Edellytyksenä on, että asiakas ei ole enää päihtynyt ja arvioidaan, että hän pystyy selviytymään kotona. Avokatko kestää keskimäärin 3-7 vuorokautta. Mikäli päihtymyksen, sairauden tms. takia on oletettavaa, että avohoito ei onnistu, lähetetään asiakas laitосkatkaisuhoitoon tai tarpeen mukaan muuhun sairaalahoitoon.

Yhtenä osana päihteiden ongelmakäyttäjien avohoitoa ovat aikuissosiaalityön palvelut. Päihteiden ongelmakäyttäjät tarvitsevat tukea arjessa selviytymiseen ja tätä tukea tarjoaa osaltaan

aikuissosiaalityö. Aikuissosiaalityössä asiakas pyritään kohtaamaan kokonaisvaltaisesti, kartoitetaan mm. asiakkaan voimavarat, sosiaaliset verkostot, terveydentilaan liittyvät seikat, taloudellinen tilanne ja tuen tarve. Muutokseen pyrkivä työskentely aikuissosiaalityössä on mm. motivointityötä, asiakkaiden ohjaamista päihdepalvelujen piiriin.

Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Päihdetyön avopalveluja Kangasniemen mielenterveystoimistossa ovat terapiatyypiset käynnit, alkoholiavokatkaisut, lääkehoito, opioidiriippuvaisten korvaushoito, päihdeseurannat ratti-juopumukseen liittyen, yhdyskuntapalvelukäynnit (mahdollista suorittaa 5h hoitajalla käynteinä päihdeongelmaan liittyen), päihdeongelmaisen omaisten tukeminen sekä verkostotyö/perhetyö yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa.

Lääkäri tapaa päihdeongelmaisia pääasiassa erilaisten psyykkisten ongelmien vuoksi, arvioi kokonaisterveydentilaa, tarkempien tutkimusten tarvetta, työkykyä ja lääkitystä. Hän ohjelmoi tarvittavia tutkimuksia ja tekee diagnostisia arvioita. Hän on mukana korvaushoitoasiakkaiden seurannassa ja lääkearvioinnissa. Hän laatii päihdeseurannan päätteeksi ajokorttilausunnot ja suunnittelee jatkoseurannan. Hän on myös osana verkostoa työkykyarvioissa ja kuntoutustarvearvioissa.

Kangasniemen kunnan asukkailla on mahdollisuus käyttää myös Mikkelin A-klinikan palveluita

Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Päihdetyön avopalveluja ovat asiakkaan, hänen omaistensa ja verkostonsa kanssa käytävät tukikeskustelut ja hoitosuhdetapaamiset sekä tarvittaessa kotikäynnit. Hoitosuhde pitää sisällään myös lääkehoidon seurannan.

Päihdehoitoon voi hakeutua itse, läheisen tai muun työntekijän ohjaamana. Erillistä lähetettä ei tarvita.

Poliisiviranomaisten edellyttämä päihdeseuranta toteutetaan myös mielenterveys- ja päihdevastaanotolla, ja siihen pyritään sisältämään myös päihdehoitosuhde.

Mäntyharjun kunnan asukkailla on mahdollisuus käyttää myös Mikkelin A-klinikan palveluita

Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Pertunmaan terveyskeskuksen päihdesairaanhoidon hoitomuotoina ovat asiakkaan, hänen omaistensa ja verkostonsa kanssa käytävät tukikeskustelut ja hoitosuhdetapaamiset sekä tarvittaessa kotikäynnit. Hoito pitää sisällään myös lääkehoidon seurannan.

Päihdehoitoon mielenterveys- ja päihdevastaanotolle voi hakeutua itse tai läheisen varaamalle ajalle tai jonkun muun työntekijän tai yksikön ohjaamana. Erillistä lähetettä ei tarvitse olla.

Poliisiviranomaisten edellyttämä päihdeseuranta toteutetaan myös mielenterveys- ja päihdevastaanotolla, ja siihen pyritään sisältämään myös päihdehoitosuhde.

Pertunmaan kunnan asukkailla on mahdollisuus käyttää myös Mikkelin A-klinikan palveluita.

6.2.2 Katkaisuhoido

Katkaisuhoido laitoksessa on tarkoitettu päihteidenkäyttäjille, jotka päihdeongelman ja vieroitusoireiden vakavuuden takia tarvitsevat ympärivuorokautista hoitoa, eikä avohoidon keinojen katsota olevan riittäviä tai mahdollisia. Hoitoon voi hakeutua A- klinikan, terveyskeskuksen tai sairaalan päivystyksen läheteellä. Hoidon tavoitteena on vieroitusoireiden hoito, päihdekierteen katkaisu sekä edellytysten luominen kuntoutumiselle.

Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Katkaisuhoidoitoon voi hakeutua A- klinikan, terveyskeskuksen tai sairaalan päivystyksen läheteellä. Hoidon tavoitteena on vieroitusoireiden hoito, päihdekierteen katkaisu sekä edellytysten luominen kuntoutumiselle.

Mikkelin palvelualueella alkoholilaitoskatkaisuhoido tapahtuu pääasiassa Tuustaipaleen kuntoutumiskeskuksessa. Hoito kestää keskimäärin 5 vuorokautta. Kuljetus hoitopaikkaan on tarpeen mukaan järjestetty hoitopaikan taholta. Hoito on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Hoitopaikasta saa lisätietoja nettiosoitteesta www.tuustaipale.fi.

Huumeidenkäyttäjien osalta katkaisuhoidoitoa toteutetaan Tuustaipaleen kuntoutumiskeskuksessa tai Kouvolan huumevieroitusyksikössä (<http://toimipaikka.a-klinikka.fi/ita>). Tarvittaessa palvelua ostetaan myös muilta katkaisuhoidoitoa tarjoavilta yksiköiltä. Hoidon pituus on keskimäärin 14 - 30 vuorokautta. Hoitoon tarvitaan lähete A-klinikalta tai päivystysaikaan yhteispäivystyksestä. Lähetteen tekijä arvioi hoidontarpeen tarvittaessa yhteistyössä mielenterveys- ja päihdepalveluiden sosiaalityöntekijän kanssa. Huumeidenkäyttäjien katkaisuhoidosta tehdään viranomaispäätös mielenterveys- ja päihdepalvelujen sosiaalityössä.

Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Avokatkaisuhoidot tapahtuvat Kangasniemellä mielenterveystoimistossa päihdetyöntekijän vastaanotolla. Tarvittavissa asioissa konsultoidaan lääkäriä. Laitoshoitoa vaativat alkoholikatkaisuhoidot toteutetaan terveyskeskuksen vuodeosastolla. Huumekatkaisuhoidot järjestetään yksilöllisten tarpeiden mukaan huumehoitoihin erikoistuneissa.

Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Mäntyharjun palvelualueella katkaisuhoidot toteutetaan pääsääntöisesti avokatkaisuhoidona terveyskeskuksessa, päihdehoitajan vastaanotolla. Vastaanotolle voi hakeutua joko suoraan ilman lähetettä tai terveyskeskuslääkärin kautta. Tarvittaessa potilaan voinnin niin edellyttäessä, toteutetaan katkaisuhoidot terveyskeskussairaalan vuodeosastolla tai Tuustaipaleen kuntoutumiskeskuksessa. Huumekatkaisuhoidot järjestetään yksilöllisten tarpeiden mukaan huumeidenvieroitukseen erikoistuneessa laitoksessa. Hoidon tarpeen arvioi hoitava lääkäri yhdessä päihdehoitajan kanssa ja maksusitoumus myönnetään viranomaispäätöksellä aikuisosiaalityössä.

Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Pertunmaan palvelualueella katkaisuhoidot toteutetaan pääasiallisesti avokatkaisuhoidona terveysaseman mielenterveys- ja päihdevastaanotolla, minne voi hakeutua suoraan tai terveyskeskuslääkärin vastaanoton kautta. Mikäli potilaan tila edellyttää katkaisuhoidoa ympärivuorokautisessa seurannassa, laitoskatkaisuhoidot toteutetaan terveyskeskuksen vuodeosastolla tai Tuustaipaleen kuntoutumiskeskuksessa.

6.2.3 Kuntoutus

Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Avohoidon palvelut ovat päihdehuollossa ensisijaisia, mutta vaikean päihderiippuvuuden hoidossa voi olla tarve laitospäättämiseksi. Laitospäättämiseksi hakeudutaan Mikkelin palvelualueella mielenterveys- ja päihdepalvelujen sosiaalityön kautta. Laitospäättämiseksi hakeutuvan

tulee tehdä kirjallinen hakemus ja liittää siihen asiantuntijalausunto A-klinikalta ja/tai katkaisuhoidon antavalta taholta. Laitoskuntoutukseen hakeutuvalla on usein jo entuudestaan asiakkuus sosiaalityössä, koska vaikea, pitkittynyt päihdeongelma vaikuttaa kokonaisvaltaisesti ihmisen elämänhallintaan. Tällöin sosiaalityöntekijällä on jo tietoa asiakkaan elämäntilanteesta ja kuntoutuksen tarpeesta.

Tarvittaessa sosiaalityöntekijä on yhteydessä hakijaan lisätietojen saamiseksi. Lain mukaan palveluja on annettava henkilön, hänen perheensä ja muiden läheistensä avun, tuen ja hoidon tarpeen perusteella. Laitoskuntoutusjakso voidaan katsoa tarpeelliseksi, mikäli hakijalla on pitkään jatkunutta päihteiden ongelmakäyttöä, halu kuntoutua ja avohoitokontakti on olemassa, mutta avohuollon tuki todetaan riittämättömäksi. Asiakkaan hakemuksesta tehdään aina viranomaispäätös.

Laitoskuntoutusta ostetaan asiakkaan tarpeen mukaan eri tahoilta. Kuntoutuspaikka valitaan yhteistyössä asiakkaan, A-klinikan ja/tai katkaisuhoidon antavan tahon ja mielenterveys- ja päihdepalveluiden sosiaalityö kanssa. Laitoskuntoutusjaksojen pituudet vaihtelevat asiakkaiden tarpeista riippuen. Esim. huume-kuntoutukset ovat usein usean kuukauden mittaisia. Laitoskuntoutusjakson aikana tehdään tiivistä verkostoyhteistyötä asiakkaan, kuntoutuslaitoksen, avohuollon ja mielenterveys- ja päihdepalveluiden sosiaalityön kanssa. Kuntoutusjakson aikana pyritään rakentamaan asiakkaalle riittävä turvaverkosto ja tuki, jotta päihteetön elämä mahdollistuu laitospäivien jälkeenkin. Päihteettömän elämän tueksi voidaan tarvittaessa myöntää lyhytkestoisia intervallijaksoja kuntoutuksen toteuttaneeseen laitokseen.

Myönteinen päätös laitospäivien tarkoittaa maksusitoumuksen saamista kuntaosuuteen. Asiakas osallistuu maksukykyensä mukaisesti asiakasmaksuosuuden maksamiseen, johon hän voi tarvittaessa hakea toimeentulotukea.

Peliriippuvuuden hoidossa avohoidon palvelut ovat myös ensisijaisia. Hoitoa toteutetaan Mikkelin A-klinikalla tai peruskunnissa. Mikäli avohoito osoittautuu riittämättömäksi, voi asiakas hakea laitospäivien tai kurssia peliriippuvuuteensa. Peliriippuvaisten henkilöiden laitospäivien toteutetaan päihdehuollon palvelukriteereiden perusteella.

Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Päihdeasiakkaat ovat usein moniongelmaisia. Kuntouttava toiminta on siksi verkostokeskeistä. Sosiaalitoimi tekee yhdessä työvoimahallinnon ja asiakkaiden kanssa aktivointisuunnitelmia.

Työvoiman Palvelukeskus Reitin kanssa tehdään yhteistyötä arvioitaessa asiakkaiden työkykyisyyttä, koulutusmahdollisuuksia, kuntouttavan työtoiminnan mahdollisuutta jne. Kuntouttavaan työtoimintaan päihdeasiakkaat sijoittuvat pääsääntöisesti paikallisiin kolmannen sektorin toimintoihin Kangasniemen Työttömät Ry:n tai Myrskylyhty Ry:n toimipisteisiin.

Kuntouttavan toiminnan yhdeksi osaksi liitetään käynnit päihdetyöntekijän vastaanotolla. Sosiaaliohjaaja auttaa ja neuvoo arjen pulmatilanteissa. Tarkoituksena on saada asiakas monitahoisen tuen avulla motivoitumaan päihdeongelmansa hoitamiseen ja elämänsä kuntoon saattamiseen.

Laitoskuntoutusjaksoille päihdeongelmaiset ohjautuvat joko Tuustaipaleen kuntoutumiskeskukseen tai muihin sopiviksi kuntoutuspaikoiksi katsottaviin laitoksiin. Kangasniemellä toimii säännöllisesti kokoontuva asiakasyhteistyöryhmä, jossa mielenterveystoimiston lääkäri edustaa mielenterveys- ja päihdetyötä.

Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Laitoskuntoutusjaksoille päihdeongelmaiset ohjautuvat joko Tuustaipaleeseen tai muihin sopiviksi kuntoutuspaikoiksi katsottaviin laitoksiin. Kuntouttavan toiminnan yhdeksi osaksi liitetään käynnit päihdetyöntekijän vastaanotolla. Sosiaaliohjaaja auttaa ja neuvoo arjen pulmatilanteissa. Tarkoituksena on saada asiakas monitahoisen tuen avulla motivoitumaan päihdeongelmansa hoitamiseen ja elämänsä kuntoon saattamiseen. Laitoskuntousjakso edellyttää hoidon tarpeen (omalääkäri ja päihdehoitaja) arviointia ja maksusitoumusta, joka myönnetään aikuisosiaalityön puolelta, sosiaalityöntiimissä. Kunnassa toimii myös kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä, missä tarvittaessa voidaan käsitellä asiakkaan kuntoutusasioita.

Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Laitoskuntoutusjaksolle ohjaututaan tarpeen mukaan päästä lähinnä Tuustaipaleen kuntoutumiskeskukseen. Laitoskuntoutusjakso edellyttää hoidon tarpeen arviointia (lääkäri ja päihdesairaanhoitaja) ja kunnan maksusitoumusta.

Pertunmaan mielenterveysyhdistys ry mielenterveys- ja päihdekuntoutujien järjestönä järjestää myös kuntoutujille erilaista virkistystoimintaa yhteistyössä kunnan kanssa.

Kuntoutujilla on mahdollisuus myös osallistua ympäristökuntien seurakuntien kanssa järjestettäville leireille ja tapahtumiin.

Ammatillisen kuntoutuksen osalta yhteistyötä tehdään mielenterveysvastaanotolta käsin eri toimijoiden (Kela, työeläkelaitokset, työhallinto) kanssa. Kunnassa toimii myös Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä, missä voidaan tarvittaessa käsitellä asiakkaan kuntoutusasioita.

6.2.4 Opioidiriippuvaisten korvaushoito

Sosiaali- ja terveysministeriön antaman asetuksen (33/2008, korvaushoitoasetus) mukaisesti korvaushoidolla tarkoitetaan opioidiriippuvaisten hoitoa, jossa käytetään apuna buprenorfiinia tai metadonia sisältäviä lääkevalmisteita ja jossa tavoitteena on joko kuntouttaminen ja päihitteettömyys, tai haittojen vähentäminen ja potilaan elämän laadun parantaminen.

Korvaushoito on tarkoitettu sellaiselle opioidiriippuvaiselle henkilölle, joka ei ole vieroittunut opioideista. Asetuksen mukaan hoidon tarve tulee arvioida ja hoito toteuttaa sellaisessa terveyskeskuksessa, päihdehuollon yksikössä tai vankeinhoitolaitoksessa, jossa on hoidon antamiseen perehtynyt hoidosta vastaava lääkäri ja toiminnan edellyttämä henkilökunta sekä muut edellytykset hoidon antamiseen. Hoito perustuu hoitosuunnitelmaan, jossa lääkehoidon lisäksi määritellään muu lääketieteellinen ja psykososiaalinen hoito, kuntoutus ja seuranta. Korvaushoitoon pääsy kuuluu hoitotakuun piiriin.

Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Mikkelissä korvaushoidon tarvetta arvioidaan ja hoitoa toteutetaan Mikkelin A- klinikalla STM:n kriteereiden mukaisesti. Hoidon aloitus ja toteutus tapahtuu A-Klinikalla. Viikonloppuisin ja pyhäpäivinä lääkehoidon toteutus tapahtuu Mikkelin terveyskeskuksen toimesta A-klinikan hoitosuunnitelman mukaisesti. Korvaushoitoon voidaan ottaa henkilö, jolla on todettu opioidiriippuvuus ja muut ensisijaiset hoitomuodot ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Muiden päihteiden käyttö, alkoholi- tai muu huumeriippuvuus, psyykkiset tai fyysiset sairaudet eivät ole korvaushoidon esteitä, mutta niiden vaikutuksia hoitoon sitoutumiseen arvioidaan arviointijakson aikana.

Mikkelin A-klinikka tarjoaa tarvittaessa tukipalveluja korvaushoidon toteuttamiseen myös alueen muille kunnille .

Kangasniemen palvelutuotantoyksikö

Kangasniemellä opioidiriippuvaisten korvaushoito tapahtuu arkipäivisin mielenterveystoimistossa ja viikonloppuisin terveyskeskuksen vuodeosastolla. Huumeseulat otetaan mielenterveystoimistossa valvotusti.

Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Mäntyharjulla korvaushoidon tarvetta arvioidaan, aloitetaan ja toteutetaan Mäntyharjun terveyskeskuksessa. Korvaushoito toteutetaan Mäntyharjun terveyskeskuksessa arkisin MiPä-tiimin toimesta ja viikonloppuisin hoidon toteuttaa terveyskeskuksen vuodeosaston henkilökunta.

Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Pertunmaanlaisten opioiriippuvaisten korvaushoito toteutetaan ostopalveluina Mikkelin A-klinikalta.

6.2.5 Päivä- ja työtoiminta

Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Mikkelin palvelualueella toimiva Toimintakeskus Mielen Maja, Välittämisen paikka Tellus ja Toimintakeskus Veturin tarjoavat päivä- ja työtoimintaa myös päihdeasiakkaille. kts. mielenterveyskuntoutujien päivä- ja työtoiminta.

Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Kangasniemellä vuoden 2013 syksyllä käynnistetty päivätoiminta on tarkoitettu sekä mielenterveys- että päihdeasiakkaille. Päivätoimintaa on perjantaisin.

Paikkakunnalla toimii kaksi vasta valmistunutta kokemusasiantuntijaa. Päihdetyön kokemusasiantuntija on aktiivisesti mukana päivätoiminnassa ja toimii vertaistukihenkilönä päihdeongelmallisille. Hän työskentelee tiiviissä yhteistyössä mielenterveystoimiston päihdetyöntekijän kanssa ja on mukana myös asiakastapaamisissa asiakkaan niin halutessa.

Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Mäntyharjulla kuntouttavaa päivätoimintaa mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarjoaa päiväkeskus Olotila, joka on avoinna ma – to klo 8 – 14.00 ja perjantaisin klo 10.00-12.00 Askeleella. Olotilassa on mahdollisuus palveluohjaukseen, keskusteluun, yhdessäoloon, vertaistukeen, ruokailuun, työtoimintaan jne. Olotilassa toimii työntekijänä päihdeohjaaja, joka toimii tiiviissä yhteistyössä muiden sosiaali- ja terveystoimen työntekijöiden kanssa. Yhteistyökumppaneina ovat myös kolmas sektori sekä muut toimijatahot. Olotilaan on vapaa pääsy kaikilla.

Mäntyharjulle on valmistumassa yksi kokemusasiantuntija v 2014 marraskuussa, jonka kanssa yhteistyökuvioita kehitetään v 2015 aikana. Myös muiden seudulla toimivien kokemusasiantuntijoiden hyödyntämistä mielenterveys- ja päihdetyössä on kehitettävä.

Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Päihdekuntoutujien päivätoimintaa järjestetään Toimentuvalla tiistaisin, keskiviikkoisin (mt-vaastanoton sairaanhoitajan ohjaama päivätoimintaryhmä) ja perjantaisin. Päihdekuntoutujien on mahdollista osallistua aamukahvihetkeen Toimentuvalla myös maanantaisin ja torstaisin. Toimentuvalla on mahdollisuus palveluohjaukseen, keskusteluun, yhdessäoloon, vertaistukeen, ruokailuun, työtoimintaan jne. Lisäksi kuntoutujilla on mahdollisuus osallistua kerran viikossa fysioterapeutin ohjaamaan kuntosaliryhmään.

6.2.6 Asumispalvelut

Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Asumispalvelua (Sosiaalihuoltolaki 21 §) järjestetään päihteiden ongelmakäyttäjille, joilla terveydentilan, puutteellisten elämäntaitojen ja asunnottomuuden vuoksi, on merkittäviä haasteita selviytyä vuokrasuhteisessa asumisessa. Asumispalvelua voidaan järjestää myös tukiasumisen muodossa päihdekuntoutujille, joilla tukiasumiseen siirtyminen on osa pidempiaikaista kuntoutussuunnitelmaa, joka laaditaan asiakkaalle jo kuntoutusjakson aikana. Päihdeasiakkaiden asumispalveluihin hakeudutaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen sosiaalityöntekijöiden kautta tai päihdeasiakkaiden tehostetun palveluasumisen ollessa kyseessä sosiaalipalvelujen palveluohjausyksikön sosiaalityöntekijän kautta. Hakemisvaiheessa asiakkaalle tehdään palvelutarpeenarviointi, jossa kartoitetaan asiakkaan nykytilanne, päihde- ja asumishistoria ja hoidon ja tuen tarve. Asumispalvelusta tehdään viranomaispäätös.

Päihdehuollon asumispalveluissa on pääsääntöisesti kaksi asiakasryhmää. Ensimmäinen on päihdeidenongelmakäyttäjien ryhmä, joilla päihdeiden käyttö on jatkunut jo pitkään ja joilla asumiseen liittyvä tuen tarve on enemmän huolenpidollista ja hoidollista. Usein tällä asiakasryhmällä päihdeiden ongelmakäyttöön liittyy mielenterveydellisiä ongelmia. Asumispalvelujakso voi olla pitkäkestoinen, jopa koko eliniän. Kriteerit asumispalveluun ovat vaikea päihderiippuvuus, asunnottomuus ja puutteelliset elämänhallinnantaidot (lääkityksen epäsäännöllisyys, talouden ongelmat, sosiaaliset ongelmat), jolloin hoidollisen tuen tarve on ilmeinen.

Toinen asumispalveluja tarvitseva ryhmä on päihdekuntoutujat, joille tukiasuminen mahdollistaa kuntoutusjakson jälkeen tuen päihteettömyyteen, asioiden hoitamiseen ja arjessa selviytymiseen sekä lääkehoitoon. Yhteistyö kunnallisen sosiaalityön kanssa on tiivistä. Tukiasuminen on lyhytkestoista ja sen tarkoituksena on kuntouttaa asiakas selviytymään itsenäisesti. Tukiasumisessa olevat päihdekuntoutujat ovat usein huume-kuntoutuksen läpikäyneitä nuoria aikuisia, joilla kuntoutusprosessi on pitkä ja tuentarve runsas elämän uudelleen rakentamisen vaiheessa.

Asumispalveluja valvotaan säännöllisesti asiakaspalautteiden perusteella, seuraamalla oma-valvontasuunnitelmia ja tekemällä yksiköihin tarkastuskäyntejä.

Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Päihdeongelmaisten asumispalveluiden tarvetta arvioi pääsääntöisesti moniammatillinen SAS-työryhmä. Maksusitoumuspäätökset asumispalveluiden ostamisesta tekee aikuissosiaalityö. Asumispalvelut ostetaan yksityisiltä palvelujentuottajilta, joiden toimintaa seurataan asiakaspalautteiden, palveluiden tuottajien omavalvontasuunnitelmien ja valvontakäyntien kautta.

Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö.

Mäntyharjulla asumispalvelut päihdeongelmallisille ostetaan yksityisiltä palvelujentuottajilta, joiden toimintaa seurataan asiakaspalautteiden, palveluiden tuottajien omavalvontasuunnitelmien ja valvontakäyntien kautta.

Asumispalveluiden tarvetta arvioi pääsääntöisesti SAS-työryhmä, joka kokoontuu kerran viikossa. Asumispalveluihin maksusitoumukset myönnetään aikuissosiaalitoimessa.

Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Pertunmaan kunnalla ei ole omaa päihdekuntoutujien asumispalveluyksikköä, vaan tehostetun palveluasumisen palvelut hankitaan tarvittaessa ostopalveluina muualta, joiden toimintaa seurataan asiakaspalautteiden, palveluiden tuottajien omavalvontasuunnitelmien ja valvontakäyntien kautta.

6.3 Sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta

Sosiaalihuoltolain 27 e §:n mukaista työtoimintaa järjestetään henkilöille, joiden toimintakyky on vammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi alentunut niin, että heillä ei ole edellytyksiä osallistua tavanomaiseen työhön. Työtoiminnan päätarkoitus on ylläpitää/edistää asiakkaan toimintakykyä ja itsenäistä asumista sekä arjessa selviytymistä. Asiakkaan pääasiallisena toimeentulona on kuntoutustuki/-raha tai työkyvyttömyyden tai vammaisuuden perusteella myönnetty eläke. Asiakas hakee työtoimintaa kunnan sosiaalitoimelta vapaamuotoisella hakemuksella. Hakemukseen ohjeistetaan liittämään perustelut ja toiminnan tarpeellisuuden arviointi myös hoitavalta taholta. Työtoiminnan tarve arvioidaan yksilöllisesti ja sen määrittää yleisemmin asiakkaan hoitava taho ja/tai sosiaalityöntekijä. Sosiaalihuollollinen työtoiminnan järjestäminen on määrärahasidonnainen. Sosiaalihuollollisesta työtoiminnasta maksetaan asiakkaalle n. 9€/työtoimintapäivä.

Mikkelin palvelutuotantoyksikkö

Mikkelin kaupungissa työtoimintaa on järjestetty työikäiselle asiakkaalle, joka on eläkkeellä/kuntoutustuella vamman tai sairauden perusteella, eikä hänellä ole oikeutta saada palvelua muun lain perusteella tai hän ei ole asumispalvelujen piirissä. Työtoiminta tukee asiakkaan itsenäistä selviytymistä sekä kuntoutumista. Toimintaa järjestetään vuotuisten määrärahojen puitteissa. Työtoiminnasta tehdään viranhaltijapäätös ja kirjallisen sopimus työtoimintapaikan kanssa. Sosiaalihuollolliseen työtoimintaan hakeudutaan sosiaalipalvelujen palveluohjausyksikön sosiaalityöntekijän kautta.

Työtoiminta järjestetään aina asiakkaan toiveen, yksilöllisten tarpeiden ja kykyjen mukaan. Asiakas ei ole työsuhteessa työtoiminnan järjestäjään tai palvelun tuottajaan. Työtoimintaan osallistuva

saa osallistumispäiviltä työtoimintarahaa. Työtoimintarahen suuruus riippuu työtoiminta-ajasta ja tehtävästä. Työtoimintarahaa voi olla maksimissaan lain määrittämän verottoman ylläpitokorvauksen suuruinen. Kunta voi järjestää toimintaa itse ja/tai hankkia palvelun ostopalveluna muilta palveluntuottajilta. Työtoimintaa voidaan järjestää yrityksissä, kunnalla ja yhteisöillä.

Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö

Kangasniemellä kuntouttavasta työtoiminnasta vastaavat sosiaaliohjaaja ja nimetty sosiaalityöntekijä. Työtoimintaan on mahdollista päästä kunnan eri yksiköihin ja kolmannen sektorin toimintoihin, joista on tehty erillinen ostosopimus. Sosiaalihuollollisesta työtoiminnasta vastaa sosiaalityöntekijä. Käytännön järjestelyt toiminnan organisoimiseksi ovat parhaillaan työn alla.

Mäntyharjun palvelutuotantoyksikkö

Mäntyharjun kunnassa kuntouttavasta – ja sosiaalihuollollisesta työtoiminnasta vastaa sosiaaliohjaaja. Työtoimintaan on mahdollista osallistua tällä hetkellä Mäntyharjun kunnan eri yksiköissä, päiväkeskus Olotilassa sekä työpaja Potkurissa. Mikäli asiakkaan kokonaistilanne edellyttää, niin kunta voi myös tehdä kirjallisen sopimuksen kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä toisen kunnan tai kuntayhtymän taikka rekisteröidyn yhdistyksen, rekisteröidyn säätiön, valtion viraston tai rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan kanssa. Tällaisessa tilanteessa työtoiminnasta on laadittava erillinen kirjallinen ostosopimus. Työ- ja elinkeinotoimistolle on annettava tieto ostopalvelusopimuksesta

Pertunmaan palvelutuotantoyksikkö

Sosiaalihuollolliseen työtoimintaan (kuntoutustuella tai työkyvyttömyyseläkkeellä oleville kuntoutujille) on mahdollista osallistua sosiaalitoimen palveluna Toimentuvalla tai muissa kunnan työpisteissä. Tähän työtoimintaan hakeudutaan mielenterveysvastaanoton kautta.

Kuntouttavaan työtoimintaan, mikä on tarkoitettu työelämään kuntoutuville kuntoutujille, on mahdollista osallistua työvoimaviranomaisten ja sosiaalitoimen yhteispalveluna kunnan tai järjestöjen eri työpisteissä. Tähän työtoimintaan hakeudutaan sosiaalitoimen, työvalmentajan tai TE-toimiston/ Työvoiman palvelukeskuksen kautta.

YHTEISTOIMINTA-ALUEEN MAKSUKÄYTÄNTÖ

Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen asiakasmaksut päätetään yhteistoiminta-alueen järjestäjälautakunnassa vuosittain. Palvelujen enimmäismaksut määritellään laissa ja asetuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista. Lautakunta voi ottaa käyttöön niitä pienemmät maksut tai antaa palvelun maksutta.

Suuri osa mielenterveys- ja päihdepalvelujen tuottamista palveluista on asiakkaalle maksuttomia viranomaisen järjestettäviä ohjaus- ja neuvontapalveluita.

1.1 Asumispalvelut

Asumispalveluja voidaan järjestää sosiaalihuoltolain annetun lain nojalla. Asiakasmaksun määräytymiseen vaikuttaa se, minkä lain nojalla asumispalvelu on järjestetty.

Asiakasmaksut sosiaalihuoltolain mukaisissa asumispalveluissa

Sosiaalihuoltolain mukaisia asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua ja tukea asunnon tai asumisensa järjestämisessä. Asumispalvelujen käyttäjistä suurin osa on vanhuksia. Asumispalveluja voidaan järjestää myös kehitysvammaisille, mielenterveys- tai päihdekuntoutujille.

Asumispalveluilla tarkoitetaan yleensä kokonaisuutta, jossa asunto ja asumista tukevat palvelut liittyvät kiinteästi yhteen. Asumista tukevat palvelut voivat olla hoito- ja hoivapalveluja, tukipalveluja kuten aterian-, vaatehuolto, hygienia- ja siivouspalveluja tai näiden yhdistelmiä. Palvelut voidaan ryhmitellä asiakkaiden toimintakyvyn, hoidon sitovuuden ja vaativuuden sekä annettavan palvelun määrän ja laadun perusteella palvelukokonaisuuksiin. Asumisesta asukas maksaa yleensä vuokran ja palveluista asiakasmaksun.

Sosiaalihuoltolain mukaisten asumispalvelujen maksuista ei ole erikseen säädetty asiakasmaksulaissa tai -asetuksessa, joten kunta voi periä niistä päättämänsä maksun. Kun maksuista ei ole erikseen säädetty, kuntien käytännöt vaihtelevat.

Kunnan tulee kuitenkin ottaa huomioon maksuja koskevat yleissäännökset

- Asiaksmaksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen.

- Kun kunta järjestää palvelut ostamalla ne yksityiseltä palveluntuottajalta, asiakkaalta peritään samat maksut ja korvaukset kuin kunnan itsensä tuottamista vastaavista palveluista.
- Asiaksmaksu voidaan määrätä asiakkaan maksukyvyn mukaan. (Asiaksmaksulaki).

Asiakkaan toimintakyky ja yksilölliset tarpeet vaikuttavat siihen, missä määrin hän käyttää asumista tukevia palveluja. Asiaksmaksun tulee olla kohtuullisessa suhteessa asiakkaan käyttämien palvelujen määrään.

1.2 Lyhytaikaisen laitoshoidon maksut

Lyhytaikaisesta laitoshoidosta peritään maksuna enintään 49.50 euroa hoitopäivältä.

Laitoshoidon maksut ovat asiakasmaksulain maksukaton piirissä. Maksukaton ylittymisen jälkeen lyhytaikaisesta laitoshoidosta peritään enintään 22.80 euroa hoitopäivältä.

Asiaksmaksuasetuksen 6 a §:ssä tarkoitettu maksukatto on 691 euroa kalenterivuositain.

Lyhytaikaisessa psykiatrisessa laitoshoidossa asiaksmaksu on hoitopäivältä enintään 22.80 euroa. Eräissä poikkeustapauksissa maksua ei peritä.

Viranhaltija tekee päätöksen asiakkaalle kuuluvasta maksusta (ns. omavastuuosuudesta) samalla kun tehdään päätös palvelun myöntämisestä. Jos palvelu ostetaan yksityiseltä palveluntarjoajalta, laskuttaa palveluntarjoaja suoraan asiakasta omavastuuosuudelle.

Tehtävät indeksikorotukset huomioidaan automaattisesti maksuja määritettäessä.

Yhteiseksi on määritelty seuraavat asiakasmaksukäytännöt:

1. Päihdehuollon asumispalvelu (ei tehostettu):

ProConsona aikuis- ja perhetyön laskelman mukainen maksu, jos palveluntuottaja ei määrittele.

2. Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelu (ei tehostettu):

- intervallijakso: tasamaksu 17.90 €/vrk, huomioidaan menona toimeentulotuessa
- lyhytaikainen tasamaksu 17.90 €/vrk + vuokra (tulot yleensä riittävät)
- yli 3 kk kestävä: ProConsona aikuis- ja perhetyön laskelman mukainen

1.3 Tehostetun palveluasumisen maksut mielenterveys- ja päihdekuntoutujilla

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tehostetussa palveluasumisessa noudatetaan yhteneväistä käytäntöä ikäihmisten tehostetun palveluasumisen kanssa. Kts. Mikkelin Seudun Vanhuspalveluiden toimintakäsikirja.

1.4 Kotihoidon ja kotikuntoutuksen maksu

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien kotiin vietävissä palveluissa noudatetaan yhteneväistä käytäntöä ikäihmisten kotihoidon kanssa. Kts. Mikkelin Seudun Vanhuspalveluiden toimintakäsikirja.

Poikkeuksena mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden määräaikainen kotikuntoutus, joka on sosiaalihuoltolain nojalla asiakkaille maksutonta.

Yhteiseksi on määritelty etuudet:

Käyttövarat	
- päihdehuollon asumispalvelu	- 160 €/kk
- mielenterveyskuntoutujien asumispalvelu	- 160 €/kk
-	
- päihdehuollon laitospalvelu	- toimeentulotukilaskelmassa vähennetään perusosasta 49 %, jos on asunto, asunnottomalla huomioidaan perusosana laitoshoidon käyttövara (107 €/kk)

LIITE 1. MIKKELIN SEUDUN MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUJEN YHTEYSTIEDOT

Mikkelin seudun tuotantoyksikkö

Mielenterveysvastaanotto / akuuttihoito ja kuntoutus

Pankalammen terveysasema

Kiiskinmäenkatu 5-7, 50130 Mikkelä

Vastaanotto on avoinna ma-to klo 8-16 ja perjantaisin 9-15.

Toimisto puh. 015-194 4570

Päivystävä sairaanhoitaja ma-to klo 9-11 puh 044 794 5008,

muina aikoina kiireellisissä tilanteissa yhteys mielenterveysvastaanoton toimis-
toon

Sivuvastaanotot:

Ristiina/Suomenniemi sairaanhoitaja 044 794 4996

Haukivuori sairaanhoitaja 050 311 7082

Hirvensalmi sairaanhoitaja 044 794 4588

Puumala sairaanhoitaja 044 794 5522

Mielenterveys- ja päihdepalveluidensosiaalityö

sosiaalityöntekijä (1.-15.pvä syntyneet asiakkaat) 0447942362

sosiaalityöntekijä (16.-31.pvä syntyneet asiakkaat) 044-7942308

Mielenterveysasiakkaiden eritasoiset asumispalvelut, päihdeasiakkaiden tehostettu palveluasuminen ja mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden kotiinvietävät palvelut/Palveluneuvo

sosiaalityöntekijä 044-7942370

Toimintakeskus Mielenmaja

Päämajankuja 1 50100 Mikkelä

Puh. 044 7944569

Toimintakeskus Veturi

Vuorikatu 23, 50100 Mikkeli

Tellus Ristiina

Brahentie 10 52300 Ristiina

Puh. 044 3309 911

Kangasniemen tuotantoyksikkö

Kangasniemen terveystakeskus

Sairaalantie 13

51200 Kangasniemi

Kangasniemen terveystakeskuksessa lääkäripäivystys toimii ma - pe klo 8.00 - 20.00,

la klo 8.00 - 16.00, muina aikoina päivystyksen hoitaa Mikkelin yhteispäivystys.

Päivystysajanvaraus 015 7801 301

Ajanvaraus lääkäreiden vastaanotolle 015 7801 501 ma - pe klo 8 -10 ja 13 -15

Sairaanhoitajan puhelinajat arkisin klo 8 – 9 numerossa 015 7801 307 ja klo 14 – 15 numerossa 015 7801 504

Erityistyöntekijät

Sairaalantie 15, 51200 Kangasniemi

Terveystakeskuspsykologi 040 054 9528

Puheterapeutti 040 184 4206

Kangasniemen mielenterveystoimisto

Sairaalantie 15, 51200 Kangasniemi

Mielenterveystoimisto on auki ma – to klo 8.00 – 16.00, pe klo 8.00 – 15.30.
puhelinaja hoitajille päivittäin klo 9 -10

psykiatrinen sairaanhoitaja 040 5206 693

psykiatrinen sairaanhoitaja 0400 676 264

päihdetyöntekijä 040 8394 232

lääkäri (ti - pe) 040 5872 418

sosiaaliohjaaja 040 5872 422

Mäntyharjun tuotantoyksikkö

Mäntyharjun terveyskeskuksessa lääkäripäivystys toimii ma - pe klo 8 - 16,
muina aikoina päivystyksen hoitaa Mikkelin yhteispäivystys.

Päivystysajanvaraus (015) 7701700 ma - pe klo 8 – 16

Mäntyharjun mielenterveystoimisto

Sairaalantie 3, 52700 Mäntyharju

Mielenterveystoimisto on auki arkisin ma – to klo 8 – 16, pe klo 8 – 14.00..

Puhelinaika psykiatrisille hoitajille arkisin ma-pe klo 11.30-12

Psykiatrinen sairaanhoitaja 040 7303 482

Psykiatrinen sairaanhoitaja 040 8385 208

Psykiatrinen sairaanhoitaja 040 7303 296

Mäntyharjun sosiaalitoimisto

Vastaanotto ajanvarauksella, soittoaika vastaajaviestissä

Johtava sosiaalityöntekijä 040 5401547

Sosiaalityöntekijä 040 8446042

Sosiaalityöntekijä 044 2903736

Sosiaaliohjaaja 040 8446027

Päivätoiminnan ohjaaja 044 7707344

Päihdehoitaja 0400 613472

Pertunmaan tuotantoyksikkö

Pertunmaan terveyskeskuksessa lääkäripäivystys toimii ma - pe klo 8 - 15,
muina aikoina päivystyksen hoitaa Mikkelin yhteispäivystys.

Päivystysajanvaraus (015) 7702 600 ma - pe klo 8 – 15

Pertunmaan mielenterveys- ja päihdevastaanotto

Virastokuja 1, 19 430 Pertunmaa

Puh. 050-389 5554

Mielenterveys- ja päihdevastaanotto on auki arkisin ma – to klo 8 – 16, pe 8 – 14.00.

Erikoissairaanhoito

Psykiatrian poliklinikka

Avoinna: ma-to klo 9-16 ja pe klo 9-15, toimisto puh. 015 351 5235.

Käyntiosoite: Setrikatu 2, 3 krs, Mikkeli,
postiosoite Porrassalmenkatu 35-37, 50100 Mikkeli.

Psykiatrian poliklinikan Akuuttityöryhmän toiminta-ajat: ma-to 8-16 ja pe klo 8-14.

Päivystävän sairaanhoitajan puh. 044 351 6313.

Käyntiosoite: Mikkelin keskussairaala,
Porrassalmenkatu 35-37, 50100 Mikkeli.

Yleissairaalapsykiatrian poliklinikka

Aukioloaika: ma-pe klo 8-16.

Yhteystiedot: ylilääkäri, puh. 015 351 2377.

Käyntiosoite: Mikkelin keskussairaala,
Porrassalmenkatu 35-37, 50100 Mikkeli.

Psykiatrian päiväosasto

Avoinna: ma-ke klo 8-16 ja to-pe klo 8-15

Yhteyshenkilö: apulaisosastonhoitaja, puh. 044 351 5250.

Osoite: Porrassalmenkatu 35-37, 50100 Mikkeli.

Psykoosipoliklinikka

Aukioloajat: ma-to 8-16 ja pe klo 8-14.

Ajanvaraus: puh. 044 351 6579, 044 351 6684, 044 351 6690, 044 351 6693.

Osoite: Moision sairaala, A-talo, 1 krs, Moisiontie 9, 50520 Mikkeli.

Psykogeriatrian poliklinikka Yhteystiedot: puh. 044 351 6321, 044 351 4129, 044 351 4232, 044 351 4234.

Aukioloajat: ma-to klo 8-16 ja pe klo 8-14.

Osoite: Moision sairaala, A-talo, 1 krs, Moisiontie 9, 50520 Mikkeli

Psykiatrian osasto 1

Yhteystiedot: puh. 015 351 4210.

Osoite: Moisiontie 9, 50520 Mikkeli.

Psykiatria osasto 7 puh. 044 351 4270

Osoite: Moision sairaala, B-talo, Moisiontie 9, 50520 Mikkeli.

Psykiatrian osastolla 9

Yhteystiedot: puh. 015 351 4290.

Osoite: Moision sairaala, B-talo, Moisiontie 9, 50520 Mikkeli.

Psykogeriatrian osasto 2

Yhteystiedot: puh. 015 351 4220.

Osoite: Moision sairaala, A-talo, 3 krs, Moisiontie 9, 50520 Mikkeli.

Toiminnallisen kuntoutuksen yksikkö.

Toimitilat sijaitsevat Moision sairaalassa, Moisiontie 9, 50520 Mikkeli.

Nuorisopsykiatria

Nuorisopsykiatrian poliklinikka: puh. 050 351 3567. Osoite: Mikonkatu 3, 50100 Mikkeli.

Nuoriso-osaston yhteystiedot, puh. 015 351 4350, osoite Moisiontie 6, 50520 Mikkeli.

Lastenpsykiatrian poliklinikan yhteystiedot, puh. 044 351 2374.

Osoite: Mikonkatu 3, 50100 Mikkeli.

Lastenpsykiatrian päivösasto

Yhteystiedot: puh. 044 351 2861. Osoite: Lähemäenkatu 11 B, 50170 Mikkeli